

Barcelona per l'acció comunitària

Informe 2009

Accions d'atenció col·lectiva de serveis socials

Edició: Ajuntament de Barcelona. Acció Social i Ciutadania

Coordinació: Departament de comunicació i direcció d'Acció Social de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania. Ajuntament de Barcelona

Assessorament lingüístic: INK Catalunya, S.A

Disseny Gràfic i maquetació: Estudi Montse Fonoll

Fotografies cedides per: Els districtes de Ciutat Vella, Eixample, Sant-Montjuïc, Gràcia, Horta Guinardo, Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí

Equip de treball i de recerca: Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP)

Equip d'investigació: Ernesto Morales

Coordinació: Òscar Rebollo

Juny de 2010

Índex

I. CONTEXTUALITZACIÓ DE L'INFORME	04
II. METODOLOGIA DE TREBALL	05
III. ACCIONS PER DISTRICTES	07
3.1 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Ciutat Vella	07
3.2 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de l' Eixample	14
3.3 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Sants-Montjuïc	29
3.4 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Gràcia	38
3.5 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Horta Guinardó	45
3.6 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Nou Barris	50
3.7 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Sant Andreu	66
3.8 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Sant Martí	74
IV. CONCLUSIONS FINALS	84
V. ANNEX: FITXA IDENTIFICATIVA DE LES ACCIONS COMUNITÀRIES	88

I. Contextualització de l'informe

Al llarg de l'any 2008 i principis del 2009, en el projecte CINTRA —**C**ompromís, **I**nnovació i **T**ransformació de l'**A**cció Social— a la ciutat de Barcelona, que té com a finalitat el desenvolupament operatiu i la implementació del model de serveis socials bàsics a la ciutat de Barcelona, es van constituir diversos equips de treball per tal d'impulsar projectes vinculats als eixos en què es fonamenta el nou model de serveis socials.

En aquest sentit, en relació amb el desplegament de l'acció comunitària, es van constituir dos equips de treball. Un primer equip (1) va focalitzar el treball a establir els criteris tècnics i metodològics que havien d'orientar el lideratge o la participació dels centres de serveis socials en els projectes comunitaris. D'altra banda, el segon equip de treball (2) es va centrar a elaborar una proposta de classificació dels diferents tipus d'accions. Finalment, amb la finalitat d'identificar i categoritzar les diverses accions comunitàries, es va consensuar un model de fitxa (3), que han emplenat tots els centres de serveis socials.

Aquest és el punt de partida per elaborar el document que presentem a continuació, *Les accions d'atenció col·lectiva de serveis socials*. Informe 2009, com a resultat d'un encàrrec que l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona va fer a l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona (IGOP).

En el present document hi trobareu un resum de les informacions recollides a les fitxes identificatives de les accions comunitàries aportades pels centres de serveis socials de Barcelona, així com unes breus conclusions que incorporen elements d'anàlisi extrets de les trobades mantingudes per l'equip d'investigació de l'IGOP amb els diferents centres de serveis socials.

(1) BONET CASALS, Susana; PÉREZ MARTÍNEZ, Isabel; TORRES MAYENCH, Teresa; VENTURA ORGA, Núria. *PC City . Una proposta de criteris tècnics per a l'acció comunitària dels centres de serveis socials bàsics de Barcelona*. Març del 2009.

(2) BÀRBARA, Bet; CRUGEIRA, Àngels; MUNGUILLÓN, Pilar; PALOU, Montse. *Calaixos. Una proposta de classificació de les atencions col·lectives de serveis socials d'atenció bàsica*. Març del 2009.

(3) Fitxa identificativa de les accions comunitàries. Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona. 2009.

II. Metodologia de treball

La metodologia de treball per elaborar l'informe s'ha fonamentat en la recollida d'informació sistematitzada pels mateixos centres de serveis socials mitjançant les fitxes identificatives per a les accions comunitàries.¹

Per a aquesta tasca els CSS (centres de serveis socials) han tingut el suport de l'IGOP, que s'ha concretat en:

- Sessions Informatives o de sensibilització i d'intercanvi amb els centres de serveis socials, o amb les direccions respectives, o amb un conjunt de membres de l'equip, per clarificar criteris en la classificació de les accions comunitàries.
- Sessions d'intercanvi i identificació d'accions comunitàries de forma conjunta amb els centres de cada districte i les direccions territorials dels CSS.
- El suport i seguiment telefònic i per correu electrònic per resoldre dubtes i fer aclariments sobre l'emplenament de les fitxes.

Les informacions recollides a la fitxa han estat:

1. IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ

Aquí apareixen les dades de contacte sobre l'acció comunitària en concret i l'àmbit territorial de l'acció i s'hi recull el nom del barri, barris o, si escau, del districte on es desenvolupa.

També es recull la data d'inici de l'acció i la seva data de finalització, si en té de prevista.

2. PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Recull el nom de les administracions, associacions o entitats, grups o col·lectius o altre tipus d'institucions que van ser promotores inicials de l'acció.

3. EQUIP TÈCNIC

Recull el professional de referència del projecte, sempre que sigui possible, del centre de serveis socials. El nom dels altres professionals que hi participen, sempre que sigui possible, detallant el seu perfil professional.

I finalment els rols professionals desenvolupats pels professionals del CSS en aquesta acció comunitària (els definits en el projecte PC City (1)).

4. OBJECTIUS GENERALS

Recull una breu descripció dels objectius generals, dels objectius de procés i, finalment, les paraules clau que defineixen l'estil de treball del CSS en el marc d'aquesta acció.

5. RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

Recull les accions o projectes desenvolupats o en què té implicació directa el CSS en el marc d'aquesta acció comunitària.

¹ Vegeu còpia adjunta a documents annexos.

(1) BONET CASALS, Susana; PÉREZ MARTÍNEZ, Isabel; TORRES MAYENCH, Teresa; VENTURA ORGA, Núria. *PC City . Una proposta de criteris tècnics per a l'acció comunitària dels centres de serveis socials bàsics de Barcelona*. Març del 2009.

6. RELACIÓ D'ENTITATS O SERVEIS PARTICIPANTS

Identifica els noms de les entitats i dels serveis que participen en el desenvolupament de l'acció comunitària.

7. TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Recull una classificació de l'acció comunitària.

L'acció comunitària s'emmarca en la classificació Calaixos (2) en una de les seves quatre categories (acció informativa o de sensibilització, acció de suport a grups socials i col·lectius, acció de suport a iniciatives veïnals, acció per a la cohesió o transformació social). Com a criteri, la selecció d'una de les categories és exclouent de les altres; en cas que se'n puguin seleccionar diverses, s'ha seleccionat la de graduació superior. La major graduació seria la de transformació social.

8. ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Recull els diferents àmbits temàtics que treballa l'acció comunitària, amb el seu grau de prioritat corresponent (que es marquen de l'1 al 3): fa referència a la prioritat màxima.

En aquests àmbits, que es marquen de l'1 al 3, només s'han marcat els que es treballen, i hi trobem un total de 12 categories: Associacionsme, bon veïnatge, cultura/lleure, educació/formació, entorn i habitatge, immigració/interculturalitat, inserció sociolaboral, noves tecnologies, promoció econòmica, salut, voluntariat i altres per a les accions que no encaixen en la classificació anterior.

9. SECTORS DE POBLACIÓ

Recull els sectors de població a qui va adreçada l'acció, en un total de 8 possibles categories: infància, adolescents/joves, adults, gent gran, persones nouvingudes, dones, població en general i altres que no es corresponguin amb qualsevol de les anteriors.

10. OPORTUNITATS I FORTALESES

Recull els punts positius de l'acció comunitària en clau de present i de futur.

11. AMENACES I DEBILITATS

Recull els punts negatius de l'acció comunitària en clau de present i futur.

12. ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

Recull els aspectes no abordats pel projecte, o bé els aspectes que no tenen una resposta o solució metodològica o de dinàmica de treball, i que caldria abordar amb més intensitat.

13. BONES PRÀCTIQUES TRANSFERIBLES A ALTRES PROJECTES

Recull els aspectes de l'acció comunitària que es consideren interessants compartir amb altres experiències, tant per la seva metodologia de treball com pels èxits assolits.

(2) BÀRBARA, Bet; CRUGEIRA, Àngels; MUNGUILLÓN, Pilar; PALOU, Montse. *Calaixos. Una proposta de classificació de les atencions col·lectives de serveis socials d'atenció bàsica*. Març del 2009.

III. Accions per districtes

3.1 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Ciutat Vella

Presentem a continuació un resum de les informacions de les cinc fitxes recollides al districte de **Ciutat Vella**.

3.1.1 IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ (TERRITORI D'ACTUACIÓ I ANY D'INICI)

Títol de l'acció comunitària	Any d'inici	CSS de Ciutat Vella
Barceloneta Màgica	2007	Barceloneta
Cuidar i Cuidar-se	2007	
Escola de Salut Barceloneta	2008	
Projecte Bon Veïnatge	2008	
Participació en el PICA	1997	Casc Antic

Font: elaboració pròpia.

Les accions comunitàries de serveis socials al districte de Ciutat Vella recollides a les fitxes² es desenvolupen de forma independent per a cadascun dels CSS, i tenen com a territori d'actuació un barri en concret.

3.1.2 PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

El conjunt d'accions comunitàries que es desenvolupen al districte es promouen de forma conjunta entre administracions i entitats.

Hem de destacar que quatre d'aquestes cinc accions estan vinculades a plans de desenvolupament comunitari (PDC), és a dir, només una és desenvolupada al marge del PDC del barri (Barceloneta Màgica, Campanya de Reis). En aquest cas es porta a terme en col·laboració amb l'Associació de Veïns/veïnes de l'Òstia.

3.1.3 EQUIP TÈCNIC

En l'equip tècnic trobem els diferents perfils professionals dels centres de serveis socials.

Cal destacar que en la totalitat dels projectes de la Barceloneta vinculats al pla comunitari hi ha com a referent tècnic principal una de les professionals d'ABA (Associació Barceloneta Alerta), entitat gestora del PDC. Aquest fet indica la importància del paper d'aquesta entitat en el desenvolupament del pla i de les accions que se'n deriven.

² Nota: les accions comunitàries dels CSS de Ciutat Vella s'han recollit a partir d'una reunió amb els centres de serveis socials del Barri Gòtic, Casc Antic i la Barceloneta. La trobada amb la resta de centres per emplenar conjuntament les fitxes no s'ha pogut realitzar, o per dificultats d'agenda, o per manca de referents

Els perfils professionals que més apareixen en el conjunt d'accions són els de metodòleg, en quatre accions, i els de planificador i facilitador, en tres de les accions.

3.1.4 OBJECTIUS GENERALS

Són molt específics de cada projecte. Segons les fitxes recollides, són els següents:

- Atendre la demanda de joguines i articular el treball en xarxa amb les entitats del barri (Barceloneta Màgica, Campanya de Reis).
- Oferir eines per millorar la qualitat de vida dels cuidadors de persones dependents (taller Cuidar i Cuidar-se).
- Aportar coneixements a la gent gran sobre el seu cos, l'estructura sanitària i dels serveis (Escola de Salut).
- Sensibilització dels veïns/veïnes respecte a les persones grans vulnerables (Bon Veïnatge).
- Potenciar que el barri busqui solucions conjuntes i implicar-hi les entitats del barri, etc. (Participació en el PICA).

3.1.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

Les accions desenvolupades pels professionals dels CSS principalment són les següents:

- Participació en espais de treball conjunt amb altres serveis.
- Participació en espais de treball conjunt per elaborar diagnòstics.
- Xerrades.
- Elaboració de materials de difusió, informatius, de sensibilització, així com protocols.
- Derivació de casos concrets als projectes.
- Avaluació de les accions.

Cal destacar que els espais de treball conjunt existents als projectes estan determinats per la mateixa organització en comissions dels PDC dels barris respectius (Barceloneta i Casc Antic).

3.1.6 RELACIÓ D'ENTITATS O SERVEIS PARTICIPANTS

Títol de l'acció comunitària	Entitats o serveis participants
Barceloneta Màgica	CSS Barceloneta, Associació de Veïns/veïnes l'Òstia, Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona, parròquia Sant Miquel del Port, AMPA dels CEIP (centre d'ensenyament infantil i primària) del barri
Cuidar i Cuidar-se	CSS Barceloneta, Casal Gent Gran Barceloneta, ABA, CAP Barceloneta, Clínica Barceloneta
Escola de Salut Barceloneta	CAP Barceloneta, Hospital del Mar, Clínica Barceloneta, CSS Barceloneta, casals d'avis —Mediterrània i Barceloneta—, ABA, Agència de Salut Pública, farmàcies de la Barceloneta, Club Natació Atlètic Barceloneta
Projecte Bon Veïnatge	CSS Barceloneta, ABA, CAP Barceloneta
Participació en el PICA	8 fundacions, 6 associacions, 16 serveis

Font: elaboració pròpia.

En relació amb les accions de la Barceloneta, amb l'excepció del projecte Barceloneta Màgica, podem parlar d'una participació majoritàriament configurada per serveis públics. Els serveis sociosanitaris participen en totes les experiències.

A partir de les fitxes de la Barceloneta sabem que el nombre d'entitats i serveis participants és superior a deu. Es pot destacar la participació de comerços del barri en les accions, com és el cas de les farmàcies.

En concret, en el projecte Barceloneta Màgica hi participen una associació de veïns/veïnes i les AMPA dels CEIP.

En tots els projectes vinculats al PDC de la Barceloneta, tres dels quatre d'aquest barri, hi participa l'associació Barceloneta Alerta, probablement pel fet que és l'entitat gestora del PDC i té professionals contractats amb aquesta finalitat.

En el cas del PICA (Pla Integral del Casc Antic), s'ha de destacar el gran nombre d'entitats i serveis que hi participen, un total de quaranta. Cal remarcar que la major part de les entitats estan professionalitzades, i són gestores de serveis o projectes.

3.1.7 TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Les cinc accions comunitàries recollides a Ciutat Vella les podem classificar tal com es presenten en la taula següent.

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	PDC	CSS de Ciutat Vella	Nombre.
Informatives o de sensibilització	Cuidar i Cuidar-se	Sí	Barceloneta	3
	Escola de Salut Barceloneta	Sí		
	Projecte Bon Veïnatge	Sí		
Suport a grups o col·lectius	-	-	-	-
Suport a iniciatives veïnals	Barceloneta Màgica	No	Barceloneta	1
Cohesió o transformació social	Participació en el PICA	No	Casc Antic	1

Font: elaboració pròpia.

Segons la classificació Calaixos (2), i a partir de les fitxes recollides, podem dir que al districte de Ciutat Vella els serveis socials realitzen tres accions informatives o de sensibilització, una de suport a iniciatives veïnals i una de cohesió o transformació.

3.1.8 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Associacions	Bon veïnatge	Cultura/Lleure	Educ./Formació	Entorn i habit.	Immig./Intercul.	Inserció soc. i lab.	N. tecnologies	Prom. econòmica	Salut	Voluntariat	D'altres
Informatives o de sensibilització	Cuidar i Cuidar-se	Sí										1		
	Escola de Salut	Sí										1		
	P. Bon Veïnatge	Sí		1										
Suport iniciatives veïnals	Barceloneta Màgica	No	1	1									1	
Cohesió o transformació social	Participació en el PICA	No		3		2			2				2	

Font: elaboració pròpia.

(2) BÀRBARA, Bet; CRUGEIRA, Àngels; MUNGUILLÓN, Pilar; PALOU, Montse. Calaixos. Una proposta de classificació de les atencions col·lectives de serveis socials d'atenció bàsica. Març del 2009.

De les dotze categories existents com a àmbits d'actuació, un total de sis són abordades per les accions comunitàries de Ciutat Vella.

Els àmbits d'actuació treballats de forma prioritària són els de bon veïnatge i salut, en dues experiències cadascun.

Els àmbits de cultura i lleure, entorn i habitatge, immigració i interculturalitat, noves tecnologies i promoció econòmica no són identificats com a prioritaris en cap de les accions comunitàries del districte.

3.1.9 SECTORS DE POBLACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Infància	Adolesc./Joves	Adults	Gent gran	P. nouvingudes	Dones	Població gral.	D'altres. Discapacitats
Informatives o de sensibilització	Cuidar i Cuidar-se	Sí				1				
	Escola de Salut	Sí				1				
	P. Bon Veïnatge	Sí				1				
Suport iniciatives veïnals	Barceloneta Màgica	No	1		1		2	1		
Cohesió o t. social	Participació en el PICA	Sí	1	1		1			2	2

Font: elaboració pròpia.

La gent gran és el sector de població amb què més es treballa. Quatre de les cinc accions comunitàries del districte l'identifiquen com a molt prioritari.

La infància, amb dues experiències, és el segon sector de població prioritari.

En "D'altres", categoria diferent de les previstes inicialment per la fitxa, s'ha inclòs el col·lectiu dels discapacitats.

3.1.10 OPORTUNITATS I FORTALESES

Tipologia d'accions	Acció	Oportunitats i fortaleces
Informació / Sensibilització	Cuidar i Cuidar-se	Increment de beneficiaris per la Llei de la dependència. Relació amb entitats i serveis del barri.
	Escola de Salut	Gran nombre d'entitats i serveis s'hi impliquen activament. Gran acceptació de la població. Espai de relació, entitats, serveis i gent del barri. Foment de l'autonomia dels participants perquè elaborin les seves pròpies accions.
	P. Bon Veïnatge	Col·laboració d'entitats i serveis del barri. Creació d'un grup de voluntariat social.
Suport iniciatives veïnals	Barceloneta Màgica	Relació d'entitats del barri. Coordinació. Millora de la relació amb les famílies ateses en els serveis socials.
Cohesió o transformació social	Participació en el PICA	Professionalització de les entitats i dinamitzadors, comissions, metodologia de treball. Treball en xarxa. Tenir proximitat al que es fa i passa al barri, donar-se a conèixer i formar part de la dinàmica del barri.

Font: elaboració pròpia.

De forma resumida, les fortaleeses i oportunitats les podem classificar en:

- Les que es deriven del bon resultat que dona la metodologia de treball comunitari i treball en xarxa, com ara la relació i col·laboració amb els actors del territori, entitats i altres serveis, la seva implicació i participació activa, el foment de l'autonomia de la població perquè elaborin les seves pròpies iniciatives i projectes, etc.
- Les que es deriven de les característiques del territori, actors o de les temàtiques abordades per les mateixes accions, com ara l'increment de beneficiaris per la Llei de la dependència, la gran acceptació del projecte o, en el cas del PICA, l'alt nivell de professionalització de les entitats del barri, fet que permet tenir tècnics per a la dinamització de comissions, etc.

3.1.11 AMENACES I DEBILITATS

En el cas de les accions de la Barceloneta es destaca la càrrega i pressió assistencial actual, que implica un esforç afegit per participar en projectes comunitaris, així com generar molta demanda a partir dels mateixos projectes comunitaris, amb el risc de no tenir capacitat per donar-hi resposta.

En el cas del PICA, les amenaces parteixen d'algunes fortaleeses identificades, com ara la càrrega de finançament que suposa la professionalització de la dinamització en les comissions i la poca participació i implicació dels veïns/veïnes, possiblement derivada d'unes dinàmiques i formes de treball pensades per a la participació de tècnics i serveis.

3.1.12 ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

En el cas de les accions comunitàries de la Barceloneta els aspectes sobre els quals cal aprofundir se centren en qüestions derivades de la temàtica que treballen els projectes:

- en el seguiment de la nova realitat generada per la Llei de la dependència,
- en l'ampliació de la població destinatària de les accions formatives en salut, voluntat d'anar més enllà de la gent gran, i
- en el seguiment de les accions del projecte Bon Veïnatge.

En el cas del Casc Antic, els aspectes sobre els quals cal aprofundir estan més enfocats a la millora de l'organització del PDC i a la necessitat de la formació en treball comunitari.

3.1.13 BONES PRÀCTIQUES

En relació amb les bones pràctiques identificades, també podem fer una distinció entre les de la Barceloneta i les del Casc Antic.

En el cas de la Barceloneta:

- Que el centre de serveis socials sigui el promotor però la gestió i dinamització del projecte sigui d'una entitat del barri (Barceloneta Màgica, Campanya de Reis).
- La relació amb els serveis del territori. Millora de les relacions entre serveis socials i serveis sanitaris (Escola de Salut Barceloneta).

En el cas del PICA:

- L'experiència del treball en xarxa per treballar temes d'inserció laboral.
- L'experiència de la comissió de gent gran per realitzar el diagnòstic i detecció de necessitats, i implicar-hi veïns/veïnes, voluntariat, serveis i entitats.

3.1.14 CONCLUSIONS CIUTAT VELLA

Les breus conclusions que presentem a continuació es fonamenten en dos nivells d'anàlisi o reflexió:

- en l'anàlisi de les fitxes recollides,
- en les reflexions i informacions recollides en les trobades amb les diferents direccions dels CSS.

Les fitxes elaborades a Ciutat Vella s'han emplenat de forma conjunta amb les direccions dels CSS a partir de les visites al CSS de la Barceloneta, del Casc Antic i del Barri Gòtic. En aquest darrer, com que no s'ha identificat cap acció comunitària, no s'ha omplert cap fitxa.

Quant a les fitxes recollides, podem dir que els PDC del districte de Ciutat Vella tenen un paper central en el desenvolupament de les accions comunitàries en què participen els centres de serveis socials, i que quatre de les cinc experiències hi tenen vinculació directa. Per altra banda, cada CSS desenvolupa les accions de forma independent; no es desenvolupen accions conjuntes entre els diferents centres, fet derivat possiblement dels nivells d'organització territorial dels PDC i dels mateixos territoris d'actuació dels CSS.

En relació amb la tipologia d'accions segons la classificació Calaixos (2), podem dir que el fet de participar o no en un pla comunitari no és el que determina classificar les accions en una o altra categoria. La classificació en les categories està determinada pel paper assumit pel CSS en les desenvolupament de les accions concretes. Per exemple, les accions comunitàries desenvolupades pel CSS Barceloneta en el PDC Barceloneta no són accions per a la cohesió i transformació social, sinó que són accions d'informació i sensibilització, ja que actualment aquest és l'objectiu i paper del CSS en aquest cas.

Cal destacar que en el PDC Barceloneta una entitat assumeix el paper central en el seu desplegament i dinamització, l'associació ABA (Associació Barceloneta Alerta).

A la Barceloneta, per altra banda, s'ha recollit una acció, Barceloneta Màgica, Campanya de Reis, en la categoria de suport a iniciatives veïnals. Aquest projecte el va iniciar el CSS per repartir joguines per Nadal entre les famílies necessitades del barri. Actualment hi té un paper molt important l'AV de l'Òstia. La proposta inicial de l'acció va ser del CSS, per donar resposta als seus usuaris, però avui el lideratge i desplegament recau en l'associació de veïns. Per aquest motiu s'ha classificat com a acció de suport a iniciatives veïnals.

En el cas del Casc Antic, la fitxa del CSS recull una acció genèrica que engloba diverses accions, i la de la participació en els diferents espais de treball conjunt del PDC PICA (Pla Integral del Casc Antic). El CSS, a més de participar en els espais creats pel PDC, assumeix activitats concretes, des d'aquesta perspectiva. Si volguéssim entrar a fons en les accions, podríem haver desglossat aquesta fitxa en d'altres de més parcials.

Anant més enllà de l'anàlisi de les fitxes, hem de destacar que en el cas del CSS del Barri Gòtic, encara que no s'han elaborat fitxes d'accions comunitàries, existeixen accions grupals, de relació i col·laboració amb actors del territori, així com de treball en xarxa. Aquest és el cas, per exemple, de la col·laboració amb l'entitat Escoltes Catalans, que fa petites reformes a cases d'usuaris del CSS a partir d'un camp de treball per Setmana Santa i les vacances d'estiu, del treball grupal amb joves a partir d'una activitat de futbol al carrer, del treball en xarxa amb la gent gran, en què a més de treballar amb serveis d'atenció a aquest col·lectiu es té contacte continuat amb altres professionals de la xarxa social propera a la gent gran, com el carter de barri. En la conversa mantinguda amb la direcció del CSS del Barri Gòtic s'identifica com una dificultat per a l'impuls de determinades accions comunitàries el fet que el teixit associatiu a la zona és gairebé inexistent.

(2) BÀRBARA, Bet; CRUGEIRA, Àngels; MUNGUILLÓN, Pilar; PALOU, Montse. *Calaixos. Una proposta de classificació de les atencions col·lectives de serveis socials d'atenció bàsica*. Març del 2009.

3.2 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de l'Eixample

Presentem a continuació el resum de les informacions recollides en les vuit fitxes presentades pels CSS del districte de l'Eixample.

3.2.1 IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ (Territori d'actuació i any d'inici)

Títol de l'acció comunitària	Any d'inici	CSS de l'Eixample
Projecte Alerta	1999	Sagrada Família, Dreta de l'Eixample i Fort Pienc
Projecte Alerta Petita Infància	2000	
XGC (Xarxa de Grups Cuidadors), La Colla Cuidadora	2003 / 05	L'Antiga Esquerra de l'Eixample, Dreta de l'Eixample i Fort Pienc
Projecte Joves, Ritmes Urbans	2009	Sant Antoni
Taula Educació, PDC Sagrada Família	2007	Sagrada Família
Festa del barri de Sant Antoni	1999	Sant Antoni
PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	2007	Sagrada Família
VIS (Voluntariat per la Integració Social)	2004	Sagrada Família

Font: elaboració pròpia.

Tres accions tenen com a àmbit territorial d'actuació diferents barris, és a dir, s'articulen a partir de la implicació de diferents CSS del districte.

Cinc accions tenen com a àmbit territorial d'actuació un barri en concret, és a dir, cadascuna és desenvolupada per un únic CSS.

L'antiguitat de les accions va des de 10 anys, per a les accions més antigues, fins a 2 anys per a les més recents.

3.2.2 PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Títol de l'acció comunitària	Promotors de l'acció comunitària
Projecte Alerta	Administracions
Projecte Alerta Petita Infància	Administracions
XGC, La Colla Cuidadora	Conjuntament administracions i entitats
Projecte Joves, Ritmes Urbans	Conjuntament administracions i entitats
Taula Educació, PDC Sagrada Família	Conjuntament administracions i entitats
Festa del barri de Sant Antoni	Entitats
PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	Conjuntament administracions i entitats
VIS (Voluntariat per la Integració Social)	Conjuntament administracions i entitats

Font: elaboració pròpia.

Al districte de l'Eixample trobem tant accions comunitàries promogudes de forma exclusiva per l'Administració com d'altres d'impulsades de forma conjunta entre administracions i entitats. Únicament una acció comunitària parteix de forma exclusiva de les entitats veïnals.

3.2.3 EQUIP TÈCNIC

Títol de l'acció comunitària	Funcions de l'equip del CSS
Projecte Alerta	Líder, planificador i comunicador (més rellevants quan el CSSB [Consorci de Serveis Socials de Barcelona] és promotor)
Projecte Alerta Petita Infància	Dinamitzadors, comunicadors i mediadors
XGC, La Colla Cuidadora	Dinamitzador (com a funció més important)
Projecte Joves, Ritmes Urbans	Els del CSSB com a promotor
Taula Educació, PDC Sagrada Família	Participar, aportar, actuar (CSSB participant)
Festa del barri de Sant Antoni	Planificador, dinamitzador, observador, participant (amb un paper de CSSB com a participant)
PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	Líder, planificador, comunicador (més rellevants quan el CSSB és promotor)
VIS (Voluntariat per la Integració Social)	Promotor, planificador mediador (corresponents al CSSB promotor)

Font: elaboració pròpia.

Dins de l'equip tècnic hi trobem els principals perfils professionals d'un CSS (psicòlegs, treballadors socials i educadors), que desenvolupen diversitat de funcions depenent de l'acció.

En tres de les accions hi participen les educadores i educadors del projecte APC (A partir del Carrer) com a membres de l'equip que desenvolupa les accions (Taula Educació, Ritmes Urbans i Projecte Alerta).

3.2.4 OBJECTIUS GENERALS

Títol de l'acció comunitària	Objectius generals i de procés
Projecte Alerta	La prevenció i la intervenció psicosocioeducativa. Implicar la població en l'organització d'accions preventives.
Projecte Alerta Petita Infància	Treball en xarxa per a la prevenció i atenció social. Implicar la població en l'organització d'accions preventives.
XGC, La Colla Cuidadora	Crear espais de relació i suport per a cuidadors, treball en xarxa, difondre/sensibilitzar i reivindicar sobre la problemàtica dels cuidadors. Apoderar els participants per a l'autoorganització.
Projecte Joves, Ritmes Urbans	Afavorir formes d'expressió pròpies dels joves i activitats d'oci nocturn alternatiu, establir canals positius per a l'expressió de la crítica social. Dotar d'eines perquè els joves siguin els impulsors de l'activitat.
Taula Educació, PDC Sagrada Família	Reflexió conjunta sobre les necessitats del barri en matèria d'educació a partir de les metodologies de treball i formes de fer dels PDC. Participar, compartir, coordinar, treballar junts.
Festa del barri de Sant Antoni	Integrar el CSSB en la dinàmica del barri, facilitar la participació de persones ateses pel CSSB a les festes, vincular els CSSB a les entitats. Prevenció. Participació, inclusió i transformació.
PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	Potenciar projectes orientats a la promoció de la salut en el sentit més ampli, a partir de la participació, treball conjunt i coordinat, etc. Participar, compartir, coordinar, treballar junts.
VIS (Voluntariat per la Integració Social)	Potenciar un espai de trobada per dignificar la posició de demanda dels usuaris del CSSB i d'altres interessats a fer actes de voluntariat. Col·laboració, treball en equip, lideratge i organització.

Font: elaboració pròpia.

Una part dels objectius identificats en les accions comunitàries de l'Eixample podem dir que responen als propis del treball comunitari, com ara:

- La implicació i la participació de la ciutadania.
- El treball i la reflexió conjunta amb serveis i entitats del barri.
- La promoció de l'autonomia de determinats col·lectius o grups perquè puguin desenvolupar accions més enllà d'ells mateixos, com la sensibilització sobre la seva problemàtica (cuidadors) o l'organització d'activitats (joves).
- La generació d'un espai de trobada que dignifiquin els usuaris de serveis socials junt amb altres persones i els faciliti la tasca de voluntaris.
- La integració de l'activitat del CSS en la dinàmica comunitària per reforçar les accions organitzades pel veïnatge en el marc de la festa major, per aportar activitats organitzades pel centre i per facilitar l'accés a persones que necessiten l'acompanyament de voluntaris.

Una altra part dels objectius recollits en les fitxes responen a la voluntat del treball en xarxa, per exemple participar, coordinar, compartir, treballar junts.

La resta d'objectius són més específics depenent de l'àmbit o col·lectiu d'atenció del projecte.

3.2.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

Títol de l'acció comunitària	Projectes o accions
Projecte Alerta	Participació en espais de treball conjunt. Accions preventives. Materials de divulgació.
Projecte Alerta Petita Infància	Participació en espais de treball conjunt. Xerrades. Materials de divulgació.
XGC, La Colla Cuidadora	Suport i acompanyament a un grup de cuidadors per a l'assoliment d'autonomia en accions de sensibilització, reivindicació, etc.
Projecte Joves, Ritmes Urbans	Suport i acompanyament a un grup de joves per a l'assoliment d'autonomia en la promoció d'activitats d'oci per a joves, etc.
Taula Educació, PDC Sagrada Família	Participació en espais de treball conjunt. Suport a projectes socioeducatius.
Festa del barri de Sant Antoni	Facilitar la participació d'usuaris del CSS en la festa major i organitzar activitats d'interès per al centre i la població en el marc de la festa.
PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	Participació en espais de treball conjunt. Diagnòstic de salut. Suport a projectes de salut.
VIS (Voluntariat per la Integració Social)	Planificació, acompanyament i seguiment de projecte de voluntariat. Connexió entre oferents i demandants de voluntariat.

Font: elaboració pròpia.

Les accions desenvolupades pels diferents CSS de l'Eixample, les podem agrupar en:

- **Participació en espais de treball** per a la reflexió, planificació i organització d'accions.
- **Realització de tallers i xerrades** (accions informatives i de sensibilització).
- **Elaboració de materials** (de difusió, sensibilització, o amb continguts explicatius).
- **Suport i acompanyament a grups.** O de serveis socials, o de fora, com és el cas de projecte de joves. Però sempre amb la finalitat que els membres siguin subjectes actius per promoure accions cap enfora del propi grup.
- **Gestió de voluntariat** (connexió entre oferents i demandants de voluntariat per fer participar la població amb necessitats en les activitats comunitàries de festa major).

3.2.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

Títol de l'acció comunitària	Entitats participants	Serveis participants
Projecte Alerta	-	18
Projecte Alerta Petita Infància	-	13
XGC, La Colla Cuidadora	1 + grup	5
Projecte Joves, Ritmes Urbans	3 + grup	3
Taula Educació, PDC Sagrada Família	9	9
Festa del barri de Sant Antoni	-	-
PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	7	9
VIS (Voluntariat per la Integració Social)	2	7

Font: elaboració pròpia.

En relació amb els actors que hi participen, podem destacar el següent:

- **Serveis públics del territori.** Són bàsicament els de l'àmbit social, educatiu i sanitari. Les àrees bàsiques de salut (ABS) participen en totes les accions. No hi ha participació de serveis de l'àmbit laboral, fet probablement derivat del fet que no hi ha projectes d'aquest àmbit.
- **Les entitats del territori.** No participen en els projectes configurats com a taules de treball en xarxa promoguts per les administracions, ni en el grup de cuidadors. Sí que participen en els projectes de voluntariat i en els derivats de plans comunitaris.
- **Entitats d'àmbit temàtic.** Participen en projectes com el de cuidadors, per exemple Associació de Familiars d'Alzheimer de Barcelona, o el de voluntariat, Creu Roja.
- **Grups de persones no constituïts com a associació.** En aquest districte podem trobar clarament els que parteixen de grups originaris de serveis socials, com el grup de cuidadors o el de voluntaris usuaris del CSS Sant Antoni i, per altra banda, un grup amb què s'ha treballat al carrer, el grup de joves del projecte Ritmes Urbans, identificat pels educadors d'APC.

3.2.7 TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	PDC	CSS de l'Eixample	
Informatives o de sensibilització	Projecte Alerta	No	Sagrada Família, Dreta de l'Eixample i Fort Pienc	2
	Projecte Alerta Petita Infància	No		
Suport a grups i col·lectius	XGC, La Colla Cuidadora	No	L'Antiga Esquerra de l'Eixample, Dreta de l'Eixample i Fort Pienc	3
	Projecte Joves, Ritmes Urbans	No	Sant Antoni	
	VIS (Voluntariat per la Integració Social)	No	Sagrada Família	
Suport a iniciatives veïnals	Taula Educació, PDC Sagrada Família	Sí	Sagrada Família	2
	Festa del barri de Sant Antoni	No	Sant Antoni	
Cohesió o transformació social	PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	Sí	Sagrada Família	1

Font: elaboració pròpia.

Les vuit accions comunitàries dels CSS de l'Eixample les podem classificar en:

- Dues accions informatives i de sensibilització, desenvolupades per un conjunt de CSS, sense vinculació amb els PDC.
- Tres accions de suport a grups i col·lectius, sense vinculació amb els PDC.
- Dues accions de suport a iniciatives veïnals, sense vinculació amb els PDC.
- Una acció de cohesió o transformació social, articulada des d'un PDC, el de Sagrada Família.

3.2.8 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Associacions	Bon veïnatge	Cultura/Lleure	Educ./Formació	Entorn i habit.	Immig./Inte.cul.	Inserció social	N. tecnologies	Prom. econòmica	Salut	Voluntariat	D'altres
Informatives o de sensibilització	Projecte Alerta	No			2	1		3				2		
	Projecte Alerta Petita Infància	No				1						1		
Suport a grups i col·lectius	XGC, La Colla Cuidadora	No										1		
	Projecte Joves, Ritmes Urbans	No	3	2	1									
	VIS (Voluntariat per la Integració Social)	No	1	2		3		3				2	1	
Suport a iniciatives veïnals	Taula Educació, PDC Sagrada Família	Sí	1	1	2	3						1	1	
	Festa major Sant Antoni	No		1	2			1				2		
Cohesió o transformació social	Taula Salut, PDC Sagrada Família	Sí	1	1	2	3						1	1	

Font: elaboració pròpia.

Existeixen diversitat d'àmbits d'actuació en el conjunt de les accions comunitàries del districte de l'Eixample, nou de les dotze categories possibles.

L'àmbit d'actuació treballat amb més accions comunitàries és el de la salut, en set de les vuit experiències. Entre aquests àmbits, n'hem marcat quatre com a molt prioritaris i tres com a bastant prioritaris.

L'Associacionsme, el bon veïnatge i el voluntariat són identificats com a àmbits molt prioritaris en quatre de les experiències.

Cap de les accions comunitàries de l'Eixample identifica de forma específica com a prioritat per treballar els àmbits de la inserció laboral, les noves tecnologies o la promoció econòmica.

3.2.9 SECTORS DE POBLACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Infància	Adolesc./Joves	Adults	Gent gran	P. nouvingudes	Dones	Població gral.	D'altres *
Informatives o de sensibilització	Projecte alerta		1	1						
	Projecte alerta petita infància		1							
Suport a grups i col·lectius	XGC, La Colla Cuidadora					2				1
	Projecte Joves, Ritmes Urbans			1						
	VIS (Voluntariat per la Integració Social)		3	3	2	1	3			
Suport a iniciatives veïnals	Taula Educació, PDC Sagrada Família		1		1				1	
	Festa del barri de Sant Antoni									
Cohesió o transformació social	PDC Sagrada Família (Taula de Salut)		1		1				1	

* D'altres: cuidadors de persones dependents

Font: elaboració pròpia.

La infància és un col·lectiu identificat com a molt prioritari, en quatre del total de cinc experiències que hi treballen.

Com en altres col·lectius prioritaris d'actuació, que no apareixien en la categorització inicial, s'hi identifiquen les persones cuidadores de persones dependents.

Adolescents i joves, adults i població en general són marcats com a molt prioritaris, amb un 1, en un total de dues accions comunitàries cadascun.

No hi ha cap acció comunitària que estigui focalitzada en el col·lectiu de dones.

3.2.10 OPORTUNITATS I FORTALESES

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	Oportunitats i fortaleeses
Informatives o de sensibilització	Projecte Alerta	Treball conjunt, coneixement i comunicació. Consens en els objectius de treball. Aportacions diferenciades, cadascú amb el seu coneixement i paper.
	Projecte Alerta Petita Infància	Consolidació de la participació dels serveis.
Suport a grups i col·lectius	XGC, La Colla Cuidadora	Treball en xarxa, objectius comuns, visions compartides (interdisciplinària i intersectorial). L'ús de les noves tecnologies.
	Projecte Joves, Ritmes Urbans	Integració dels interessos dels joves, foment de les relacions inter- i intrajoves. Creació d'un recurs per al barri. Treball transversal intercultural.
	VIS (Voluntariat per la Integració Social)	Canvi de la posició de l'usuari de serveis social: de demanar a oferir-se. Sumar altres persones sense desplaçar els primers.
Suport a iniciatives veïnals	Taula Educació, PDC Sagrada Família	Treball conjunt, aportacions amb diferents visions.
	Festa del barri de Sant Antoni	Millorar la imatge i relacions del CSS i dels seus professionals. Integració de persones amb carències en les dinàmiques del barri.
Cohesió o transformació social	PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	Treball conjunt, aportacions des de les diferents visions.

Font: elaboració pròpia.

Fent un exercici de simplificació, les fortaleeses i oportunitats recollides en les fitxes de l'Eixample les podem agrupar en:

- **Les que es derivarien d'un treball continuat en xarxa**, com ara el treball conjunt, el coneixement i la comunicació, el consens en els objectius de treball, la consolidació dels serveis participants, les aportacions diferenciades, cadascú amb el seu coneixement i paper.
- **Les pròpies dels projectes específics**: el pas d'usuari de serveis socials a protagonista de l'acció, l'ús de les noves tecnologies, la integració dels interessos dels joves i creació d'una nova entitat, mostrar una altra imatge del CSS en participar en activitats més comunitàries, canviar el paper dels usuaris de serveis socials a través de la implicació en activitats més comunitàries.

3.2.11 AMENACES I DEBILITATS

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	Amenaces i debilitats
Informatives o sensibilització	Projecte Alerta	Diferents encàrrecs i motivacions de les institucions. Canvis constants dels equips. Ritmes diferents.
	Projecte Alerta Petita Infància	Canvis constants en els serveis integrants (organització, personal, etc.). No-coincidència en l'abast territorial d'intervenció. Manca de coordinació i solapament d'iniciatives.
Suport a grups i col·lectius	XGC, La Colla Cuidadora	L'orientació que acabin donant a l'atenció a la dependència les administracions. Incertesa futura sobre la continuïtat del projecte dependrà de l'enfocament que es doni al treball dels serveis socials. Poca estimulació i reconeixement del treball comunitari i grupal per part de les institucions.
	Projecte Joves, Ritmes Urbans	Manca de recursos per als joves. Dificultats en la dinamització del teixit infantil i juvenil. Poc coneixement de la figura dels APC.
	VIS (Voluntariat per la Integració Social)	Fragilitat personal i de salut dels voluntaris que reben prestacions socials. Incertesa de les subvencions anuals.
Suport a iniciatives veïnals	Taula Educació, PDC Sagrada Família	De relació amb els altres, sentiment de sentir-se amenaçat, poc reconegut, por de perdre el protagonisme.
	Festa del barri de Sant Antoni	Molta dedicació de temps amb poca visibilitat de resultats quant a producció de serveis. No es disposa de suport tècnic ni administratiu per a la difusió. Poc reconeixement institucional.
Cohesió o transformació social	PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	De relació amb els altres, sentiment de sentir-se amenaçat, poc reconegut, por de perdre el protagonisme.

Font: elaboració pròpia.

Fent un exercici de simplificació, les amenaces i oportunitats, identificades en les accions comunitàries dels CSS de l'Eixample, les podem agrupar en:

- **Les derivades de l'organització i característiques del mateixos serveis participants**, com ara diferents encàrrecs, motivacions, ritmes i territoris d'intervenció, descoordinació de les noves accions que provoquen solapaments, canvis constants dels equips directius i professionals, manca d'estimulació de les institucions per al treball comunitari, indefinicions futures de l'orientació dels CSS (cap a l'atenció de la dependència o en l'enfocament de l'encàrrec com a CSS), el poc coneixement de la figura APC, resultats poc mesurables del treball comunitari
- **Una derivada de situacions que es poden generar a partir del treball conjunt**: la pèrdua de protagonisme (identificat en les comissions del PDC Sagrada Família).
- **Una derivada del model de gestió de l'acció**: la incertesa de les subvencions per a alguns projectes.

3.2.12 ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	Aspectes que cal aprofundir
Informatives o de sensibilització	Projecte Alerta	En el treball conjunt per produir accions preventives en totes les àrees del projecte. En la implicació d'altres agents, entitats, institucions, etc.
	Projecte Alerta Petita Infància	Mètodes i tècniques d'intervenció comunitària.
Suport a grups i col·lectius	XGC, La Colla Cuidadora	En el treball conjunt i complementarietat entre sistemes diferents (sanitat, serveis socials, públics i privats). Articulació de les dimensions de l'atenció (individu/grup/comunitat). Com arribar a més persones que pateixen situacions similars. L'avenç del protagonisme dels membres del grup en el projecte.
	Projecte Joves, Ritmes Urbans	Apoderar la figura de l'APC en la xarxa de professionals i recursos. Connectar els joves com a grup amb la xarxa de serveis.
	VIS (Voluntariat per la Integració Social)	Treball per a projectes en l'àmbit de subvenció. Finançament dels professionals per evitar demanar bestreta.
Suport a iniciatives veïnals	Taula Educació, PDC Sagrada Família	En el treball en xarxa i accions comunitàries. Sessions teòrico-pràctiques en la dinàmica de la taula de treball.
	Festa del barri de Sant Antoni	Vincular el projecte de forma més sòlida amb la planificació del CSS per a una millor distribució de tasques entre l'equip.
Cohesió o transformació social	PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	En el treball en xarxa i accions comunitàries. Sessions teòrico-pràctiques en la dinàmica de la taula de treball.

Font: elaboració pròpia.

Fent un exercici de simplificació, els aspectes que cal aprofundir els podem agrupar en:

- **Els que busquen una millora en el treball en xarxa o coordinació institucional:** la millora del treball conjunt, la implicació d'altres agents, entitats i institucions, incorporar sessions teòrico-pràctiques en les taules dels PDC, apoderar la figura de l'APC en relació amb la xarxa de serveis i professionals.
- **Els que busquen l'avenç del treball en contacte amb la població en general o amb grups:** mètodes i tècniques d'intervenció comunitària, una major implicació i autonomia dels ciutadans, avenç en el seu protagonisme i la connexió d'aquests amb les xarxes d'entitats i serveis.

Els altres dos aspectes identificats fan referència, per una banda, a la **necessitat de finançament del suport tècnic per als projectes** que funcionen amb subvenció i, per altra banda, a la necessitat de fer **un millor encaix de les accions comunitàries en la planificació del CSS**.

3.2.13 BONES PRÀCTIQUES

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	Aspectes que cal aprofundir
Informatives o de sensibilització	Projecte Alerta	Detecció, anàlisi i assessorament amb finalitat individual, construir a partir de l'intercanvi de coneixement dels diferents serveis.
	Projecte Alerta Petita Infància	Consensuar, compartir, acceptar els diferents enfocaments d'intervenció. Conèixer l'encàrrec i límits institucionals dels diferents serveis participants.
Suport a grups i col·lectius	XGC, La Colla Cuidadora	Treball en xarxa. Apoderament de participants. Suport cuidadors/prevenió. Ús TIC (tecnologies informació i comunicació).
	Projecte Joves, Ritmes Urbans	Que les joves prenguin la iniciativa i puguin traslladar-la a altres grups.
	VIS (Voluntariat per la Integració Social)	Oferir als usuaris del CSS formar part d'un recurs que els fa ser part activa, i amb dignitat, dins de la comunitat.
Suport a iniciatives veïnals	Taula Educació, PDC Sagrada Família	Compartir a partir de la diferència.
	Festa del barri de Sant Antoni	Activitats que responen a necessitats del territori, transferibles a altres territoris. Seria interessant aplicar-ho a altres territoris i intercanviar-ho..
Cohesió o transformació social	PDC Sagrada Família (Taula de Salut)	

Font: elaboració pròpia.

Moltes de les **bones pràctiques** identificades **tenen relació amb la mateixa metodologia de treball de les accions comunitàries o treball social comunitari**, construir a partir de la diferència, treball conjunt i en xarxa, la presa de protagonisme per part de la població, l'aprofitament de les dinàmiques del territori, com la festa major, per tenir visibilitat o integrar-hi usuaris dels CSS.

Com a bona pràctica clarament diferenciada s'identifica **l'ús de les TIC** en l'acció Xarxa de Grups de Cuidadors, La Colla Cuidadora.

3.2.14 CONCLUSIONS DE L'EIXAMPLE

Les breus conclusions que presentem a continuació es fonamenten en dos nivells d'anàlisi o reflexió:

- en l'anàlisi de les fitxes recollides,
- en les reflexions i informacions recollides en les trobades amb les diferents direccions dels CSS.

Segons les fitxes recollides a l'Eixample podem afirmar que les accions comunitàries d'aquest districte es desenvolupen o al voltant de taules àmplies de treball conjunt o a partir del treball dels CSS amb els seus usuaris, i que generen de forma paral·lela aliances amb entitats del territori per abordar la integració d'aquests usuaris en la dinàmica comunitària.

Focalitzant l'anàlisi en qui i com engega les accions comunitàries, sense entrar encara en la classificació Calaixos (2) podem parlar de quatre formes diferenciades de posar en marxa accions comunitàries:

- La primera apareix a partir de la creació d'espais de treball conjunt amb participació exclusiva de serveis, com els projectes Alerta i Alerta Petita Infància, i tenen com a objectiu realitzar accions de sensibilització i informació amb la voluntat d'atorgar, de forma progressiva, un paper en aquesta tasca a les entitats del territori.
- La segona apareix a partir de la incorporació o participació dels CSS en dinàmiques que han estat impulsades per altres actors del territori, com els PDC, amb l'objectiu de treballar de forma comunitària i coresponsabilitzar la ciutadania. En aquests casos es participa en espais de treball conjunt i es treballa amb entitats i serveis per desenvolupar diferents tipus d'accions. Aquest és el cas de la participació del CSS Sagrada Família en dues taules del PDC Sagrada Família.
- En la tercera la dimensió més comunitària parteix d'un treball més grupal o individual, o és posterior a aquest treball, amb usuaris dels centres de serveis socials. En aquesta línia, projectes com La Colla Cuidadora, Ritmes Urbans o Voluntariat per la Integració Social, cadascun des de les seves especificitats, orienten el treball amb usuaris del CSS per convertir-los en agents actius, amb capacitat d'organització per impulsar accions que milloren la seva situació, o perquè siguin promotors d'accions que reverteixin a favor de la comunitat.

- La quarta categoria, semblant a l'anterior, però sense aquesta intenció de generar capacitat organitzativa, parteix de la identificació i reconeixement per part del CSS de la dinàmica comunitària. A partir d'aquest moment, sentir-se un més de la dinàmica del territori esdevé un objectiu, a més d'una oportunitat per facilitar la integració i participació dels usuaris de serveis socials en aquestes dinàmiques i espais relacionals col·lectius. De forma paral·lela i simultània, es desenvolupen accions d'informació i sensibilització aprofitant la relació de proximitat establerta amb els actors del territori.

La classificació establerta pel projecte Calaixos (2), en el cas de l'Eixample, podem dir que no respon a la intenció i objectius dels projectes sinó al seu moment de maduresa o de desenvolupament com a procés. És a dir, del conjunt d'accions esmentades, podem dir que les tres primeres categories busquen la cohesió i transformació social de forma clara, encara que de moment només una de les accions la identifica com a tal, pel nivell d'implicació i organització assolit. L'acció de la quarta categoria, amb les dificultats que pugui tenir per fer-ho, podem dir que arriba a un nivell de desplegament d'accions que fa que assoleixi els seus objectius, que el CSS sigui un més de la dinàmica del territori participant en la festa major, integrant els seus usuaris i aprofitant aquest marc per desenvolupar accions de sensibilització, és a dir, que per definició és una acció de suport a iniciatives veïnals. També cal dir que qualsevol acció comunitària planteja com a objectiu últim la cohesió i la transformació social i, encara que es quedi en nivells de desplegament més baixos, sempre contribueix amb les primeres passes en aquesta direcció.

Anant més enllà de les fitxes recollides, i incorporant les informacions i reflexions que ens han estat aportades en les diferents trobades amb els CSS, podem fer dues afirmacions: per una banda, les accions comunitàries recollides en les fitxes no són les úniques accions que pretenen vincular els CSS amb els seus territoris propers i, per altra banda, no són les úniques accions comunitàries del districte amb què tenen relació els CSS.

Els CSS de l'Eixample realitzen altres projectes i accions a partir del treball grupal en què es coordinen i entren en relació amb les dinàmiques comunitàries del territori. D'aquestes accions no s'ha elaborat fitxa

ja que els seus objectius són la millora dels membres del grup i no la dinamització d'aquests perquè promoguin accions adreçades a la comunitat. Aquest és el cas, entre d'altres, de projectes com "Deures i Família", de suport i acompanyament a mares perquè ajudin els fills a fer els deures, el Projecte "Reis", de reforç escolar i inserció laboral, que presten reforç escolar a infants i els apropen a les activitats que es desenvolupen al barri, festes populars, etc.

Els CSS de l'Eixample, per altra banda, es relacionen amb els usuaris i els porten a accions comunitàries impulsades i organitzades per la ciutadania. Aquest és, per exemple, el cas del CSS Sant Antoni, que treballa de forma estreta amb l'acció comunitària Xarxantoni, tant per guiar persones que necessiten acompanyament, com per fer arribar nois/noies als projectes de reforç escolar que es desenvolupen en aquesta xarxa.

En relació amb els espais de treball conjunt i en xarxa, els

CSS de l'Eixample participen en altres espais més enllà dels promoguts pels PDC o per les accions comunitàries recollides en les fitxes. Aquest és el cas de les Comissions Socials Escolars, el Circuit de Violència o la Xarxa de Salut Mental. En el debat amb els CSS, aquests espais de treball no van ser classificats com a accions comunitàries, ja que els seus objectius plantegen de forma estricta la coordinació per al seguiment de casos, o l'establiment de circuits, i no l'avenç en el treball amb la població perquè aquesta assumeixi l'impuls d'accions.

Finalment, en relació amb altres accions d'informació i sensibilització no considerades com a accions comunitàries, trobem, per exemple, la publicació d'articles en mitjans del barri, els taulells informatius de demandats i oferents de serveis i feina com "El Racó Solidari" (situats als centres cívics o als mateixos centres de serveis socials) o les xerrades Informatives o de sensibilització per a grups de gent gran sobre la Llei de dependència.

(2) BÀRBARA, Bet; CRUGEIRA, Àngels; MUNGUILLÓN, Pilar; PALOU, Montse. *Calaixos. Una proposta de classificació de les atencions col·lectives de serveis socials d'atenció bàsica*. Març del 2009.

3.3 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Sants-Montjuïc

Presentem a continuació un breu resum de les informacions recollides en les cinc fitxes identificatives de les accions comunitàries del districte de **Sants-Montjuïc**.

3.2.1 IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ (TERRITORI D'ACTUACIÓ I ANY D'INICI)

Títol de l'acció comunitària	Any d'inici	CSS de Sants-Montjuïc
Comissió de Can Clos	2008	La Marina (ubicació a Can Clos)
P. Cuidadors Autònoms	2007	La Marina (ubicació a tota la Marina)
Comunitat Gitana	2009	La Marina (ubicació a les Cases Barates)
PDC / Comissió d'Inserció Laboral	2005	El Poble-sec
PDC / Comissió de Salut	2005	El Poble-sec

Font: elaboració pròpia.

Al districte de Sants-Montjuïc, segons les fitxes recollides, es duen a terme cinc accions comunitàries amb participació dels centres de serveis socials, tres amb la participació del CSS la Marina i dues amb la participació del CSS el Poble-sec.

3.3.2 PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Títol de l'acció comunitària	Promotors de l'acció comunitària
Comissió de Can Clos	Districte, CEIP Can Clos, entitats i veïns
P. Cuidadors Autònoms	CSS la Marina, Grup de Cuidadors
Comunitat Gitana	CSS la Marina, A. Cultural Cristiana Cases Barates
PDC / Comissió d'Inserció Laboral	Ajuntament de Barcelona, Generalitat Catalunya, Coordinadora d'Entitats del Poble-sec
PDC / Comissió de Salut	

Font: elaboració pròpia.

Quatre de les accions comunitàries del districte en què participen els CSS han estat promogudes per administracions i entitats. En una d'aquestes han actuat també veïns com a promotors.

L'altra acció comunitària ha estat promoguda pel CSS i un grup de cuidadors amb què es treballava.

3.3.3 EQUIP TÈCNIC

Títol de l'acció comunitària	Referents i professionals	Principals rols
Comissió de Can Clos	Tècnica de barri i APC	Educador, facilitador, integrador i mediador
P. Cuidadors Autònoms	Psicòloga i dues treballadores socials	Facilitador, dinamitzador, constructor de relacions
Comunitat Gitana	Dos educadors APC	Educador, estrateg, dinamitzador
PDC / Comissió d'Inserció Laboral	Dinamitzadora del PDC	Facilitador
PDC / Comissió de Salut	Dinamitzadora del PDC i TS	Facilitador i constructor de relacions

Font: elaboració pròpia.

Dues de les accions comunitàries identifiquen com a referents tècnics d'aquesta membres del mateix equip de serveis socials, psicòloga o educador del programa APC.

Tres de les accions comunitàries no identifiquen com a referents de l'acció membres de l'equip de serveis socials. En un cas ho és la tècnica de barri i en els altres dos ho és la tècnica contractada per dinamitzar el PDC.

Els rols tècnics identificats en les fitxes són diferents, segons les experiències, i s'emmarquen en els que es defineixen com a necessaris quan el CSS és participant segons el projecte PC City (1).

3.3.4 OBJECTIUS GENERALS

	Entitats i serveis participants
Comissió de Can Clos	Conèixer i detectar les necessitats del barri. Dinamitzar el barri per generar un procés de conscienciació de les necessitats. Afavorir les iniciatives del mateixos veïns per millorar la situació actual. Obrir el barri a la resta del territori de la Marina. Aconseguir la implicació dels joves i de l'AMPA a l'escola (procés).
P. Cuidadors Autònoms	Crear una xarxa de voluntariat veïnal al barri. Constitució d'una associació (procés).
Comunitat Gitana	Detectar i intervenir en les necessitats i problemàtiques socials d'infants i joves d'aquest col·lectiu. Donar a conèixer i propiciar l'ús dels recursos de tot el territori (procés). Organització d'activitats per part del col·lectiu destinatari del projecte (procés).
PDC / Comissió d'Inserció Laboral	Millorar la coordinació de les entitats que treballen en la inserció laboral al barri, augmentar els recursos a l'abast, potenciar la inserció laboral dels usuaris atesos.
PDC / Comissió de Salut	Promoure hàbits saludables i prevenció de situacions de risc al territori.

Font: elaboració pròpia.

Segons les fitxes recollides, els principals objectius de les accions comunitàries del districte de Sant-Montjuïc se centren en la detecció de necessitats i implicació posterior de veïns i col·lectius per al desenvolupament d'accions, la creació d'una xarxa de voluntariat, la inserció laboral i la promoció de la salut.

(1) BONET CASALS, Susana; PÉREZ MARTÍNEZ, Isabel; TORRES MAYENCH, Teresa; VENTURA ORGA, Núria. PC City . Una proposta de criteris tècnics per a l'acció comunitària dels centres de serveis socials bàsics de Barcelona. Març del 2009.

3.3.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

	Projectes o accions
Comissió de Can Clos	Acompanyament, suport i participació en activitats organitzades conjuntament al barri amb serveis i entitats. Festes de Can Clos i la Marina, castanyada, carnaval.
P. Cuidadors Autònoms	Acompanyament i suport al grup en la seva constitució com a associació. Suport en l'organització d'activitats, cinefòrum, sessions de relaxació. Derivació de persones i famílies al grup.
Comunitat Gitana	Suport i orientació en temes administratius i en l'organització d'activitats per part de l'Associació Cristiana Cases Barates. Visites esporàdiques al culte.
PDC / Comissió d'Inserció Laboral	Participació en la Comissió d'Inserció Laboral, espai de reflexió, coordinació i seguiment de projectes: Xips, Club de Feina, Forma't no et Conformis, etc. Coorganització de les accions del projectes.
PDC / Comissió de Salut	Participació en la Comissió de Salut, espai de reflexió, coordinació i seguiment de projectes: Grup de Trobada de Dones, llibret de remeis naturals, Puja'm-Baixa'm, taller d'hàbits saludables per a adolescents.

Font: elaboració pròpia.

El tipus d'accions i projectes desenvolupats pels CSS en el marc de les accions comunitàries identificades en les fitxes se centren de forma genèrica en l'acompanyament i suport a grups, col·lectius i veïns, perquè siguin capaços de desenvolupar accions i, en el cas del PDC del Poble-sec, en la participació en espais conjunts de treball per fer la planificació, seguiment i coordinació d'accions, a partir de la reflexió conjunta.

3.3.6 RELACIÓ D'ENTITATS O SERVEIS PARTICIPANTS

	Entitats i serveis participants
Comissió de Can Clos	AV del barri i Unió d'Entitats la Marina. CSSB, CAO, APC, tècnica del districte, CEIP Can Clos.
P. Cuidadors Autònoms	CSS la Marina i Grup de Cuidadors.
Comunitat Gitana	CSS la Marina i Associació Cultural Cristiana Cases Barates.
PDC / Comissió d'Inserció Laboral	Coordinadora d'Entitats del Poble-sec, Bona Voluntat en Acció, A. Comerciants i Serveis del Poble-sec, A. La Formiga, ATIMCA, Poble-sec per a Tothom, Fundació Hospital Sant Pere Claver, CRAE, AODL, CSS.
PDC / Comissió de Salut	Coordinadors d'entitats, Bona Voluntat en Acció, CSS, CAP, Agència de Salut Pública, casals de gent gran (nombre sense determinar).

Font: elaboració pròpia.

En la Comissió de Can Clos hi participen quatre serveis i dues entitats.

A Cuidadors Autònoms i Comunitat Gitana hi participa com a servei en solitari el CSS, en el primer cas junt amb un grup de cuidadors i en el segon cas junt amb una associació.

En les accions comunitàries del PDC el Poble-sec hi participen més entitats i serveis: nou entitats i tres serveis en la Comissió d'Inserció Laboral, i un mínim de dues entitats i tres serveis en la Comissió de Salut.

3.3.7 TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	PDC	CSS de Sant Martí	Nre. total
Suport a grups socials i col·lectius	P. Cuidadors Autònoms	No	La Marina	3
	Comunitat Gitana	No	La Marina	
	PDC / Comissió de Salut	Sí	El Poble-sec	
Acció de cohesió o transformació social	Comissió de Can Clos	No	La Marina	2
	PDC / Comissió d'Inserció Laboral	Sí	El Poble-sec	

Font: elaboració pròpia.

Les cinc accions comunitàries dels CSS de Sants-Montjuïc, segons les fitxes recollides, les podem classificar en accions de suport a grups i col·lectius, amb un total de tres, una de les quals està vinculada a un PDC, i en accions de cohesió i transformació social, amb un total de dues, una de vinculada a un PDC i l'altra no.

3.3.8 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Associacions	Bon veïnatge	Cultura/Lleure	Educ./Formació	Entorn i habit.	Immig./Inte.cul.	Inserció social	N. tecnologies	Prom. econòmica	Salut	Voluntariat	D'altres
Suport a grups socials i col·lectius	P. Cuidadors Autònoms	No	2										1	
	Comunitat Gitana	No		1	2	2		2						
	PDC / Comissió de Salut	Sí										1		
Acció de cohesió o transformació social	Comissió de Can Clos	No		1	2	2	3	2						
	PDC / Comissió d'Inserció Laboral	Sí							1					

Font: elaboració pròpia.

Els àmbits d'actuació definits com a molt prioritaris han estat els de bon veïnatge, en dues de les accions, i els d'inserció sociolaboral, salut i voluntariat, en una acció cadascun.

Els àmbits de noves tecnologies i promoció econòmica no són cap de les prioritats de les accions del districte de Sants-Monjuïc.

3.3.9 SECTORS DE POBLACIÓ

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitaria	PDC	Infància	Adolesc./Joves	Adults	Gent gran	P. nouvingudes	Dones	Població gral.	D'altres
Suport a grups socials i col·lectius	P. Cuidadors Autònoms					1				
	Comunitat Gitana		1	1					1	
	PDC / Comissió de Salut									
Acció de cohesió o transformació social	Comissió de Can Clos								1	
	PDC / Comissió d'Inserció Laboral								1	

Font: elaboració pròpia.

En els sectors de població en què es treballa i que s'han identificat com a molt prioritaris en les fitxes hi ha els d'infància, adolescents i joves, gent gran i població en general, aquest últim definit com a molt prioritari per tres de les accions.

3.3.10 OPORTUNITATS I FORTALESES

	Oportunitats i fortaleSES
P. Cuidadors Autònoms	Motivació i estabilitat del grup de cuidadors, tres anys.
Comunitat Gitana	Motivació i interessos de l'associació. Objectius consensuats amb el barri.
PDC / Comissió de Salut	Coneixement de diferents entitats del territori, accions conjuntes, treball en xarxa Rendibilització dels recursos existents. Promoció de la salut.
Comissió de Can Clos	Objectius consensuats de barri. Motivació de l'escola.
PDC / C. d'Inserció Laboral	-

Font: elaboració pròpia.

Com a principal fortaleSA i oportunitat queda recollida en les fitxes la motivació en tres de les experiències, tant per part dels grups participants, per part de les determinades associacions com per part de determinats serveis.

El consens en els objectius també apareix com una oportunitat o fortaleSA en dues de les experiències.

3.3.11 AMENACES I DEBILITATS

	Amenaces i debilitats
P. Cuidadors Autònoms	En els espais de trobada. En la reserva de temps i dedicació per part dels professionals. Pressió del treball assistencial, que deixa poc temps per a l'acompanyament i suport.
Comunitat Gitana	Reducció de la dedicació dels professionals que impulsen el projecte (APC).
PDC / Comissió de Salut	Baixa implicació de la població en l'impuls de les iniciatives.
Comissió de Can Clos	Dificultats de relació amb l'escola.
PDC / C. d'Inserció Laboral	-

Font: elaboració pròpia.

Les amenaces i debilitats identificades en les fitxes són molt diverses, per exemple la manca d'espais físics per desenvolupar les accions, el paper i relació amb determinats actors, tant veïns com serveis, qüestions d'organització dels CSS com ara la pressió assistencial o la reducció de dedicació dels APC.

3.3.12 ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

	Aspectes
Projecte Cuidadors Autònoms	Tenir temps per fer un acompanyament i suport del grup ja constituït com a associació
Comunitat Gitana	Dedicació per acompanyar el projecte
PDC / Comissió de Salut	Com la mateixa comunitat o territori assumeixen les accions realitzades
Comissió de Can Clos	Repensar estratègies per treballar més estretament amb l'escola
PDC / C. d'Inserció Laboral	-

Font: elaboració pròpia.

En relació amb els aspectes que cal aprofundir, segons el que recullen les fitxes, dues experiències els relacionen amb l'organització dels recursos humans dels CSS per desenvolupar les accions i les altres dues experiències els identifiquen més amb la relació i implicació d'altres actors, tant els veïns com un determinat servei.

3.3.13 BONES PRÀCTIQUES

	Bones pràctiques
Projecte Cuidadors	Manteniment de grups en diverses edicions. Acompanyament del grup de cuidadors autònoms.
Comunitat Gitana	Partir dels interessos i motivacions del col·lectiu amb què es treballa.
PDC / Comissió de Salut	El treball amb els altres, el reconeixement mutu.
Comissió de Can Clos	Aconseguir la implicació i participació del major nombre d'entitats possible. L'experiència del treball en xarxa.
PDC / C. d'Inserció Laboral	Com la mateixa comunitat o territori assumeixen les accions realitzades.

Font: elaboració pròpia.

Quant a bones pràctiques, el conjunt de les accions comunitàries identifiquen aspectes relacionats amb èxits derivats del treball conjunt i relacional, sigui amb grups, sigui amb els altres de forma genèrica, sigui amb la comunitat de forma genèrica.

3.3.14 CONCLUSIONS SOBRE SANTS-MONTJUÏC

Les breus conclusions que presentem a continuació es fonamenten en dos nivells d'anàlisi o reflexió:

- en l'anàlisi de les fitxes recollides,
- en les reflexions i informacions recollides en les trobades amb les diferents direccions dels CSS.

Les cinc accions comunitàries del districte de Sants-Montjuïc que han estat recollides en les fitxes es divideixen en dues tipologies: les accions de suport a grups i col·lectius i les accions de cohesió i transformació social.

Per detallar la informació que aporten les fitxes, seguidament presentem les reflexions següents:

Les accions de cohesió i transformació, la Comissió de Can Clos i la Comissió d'Inserció laboral PDC el Poble-sec recullen en les seves fitxes com a referents tècnics la tècnica de barri, en el primer cas, i la dinamitzadora del PDC, en el segon cas. Ambdues accions identifiquen rols del CSS com a participant. Si ens fixem en quina és la finalitat genèrica d'aquestes accions i quina és la seva forma de desplegament, tenint en compte que partim de la informació recollida en les fitxes, trobem el següent:

A Can Clos podem resumir l'objectiu general com l'articulació d'accions impulsades per les entitats del barri, amb el suport del CSS, després d'un procés de conscienciació sobre les necessitats existents. En aquest cas, la participació d'actors és limitada, i deduïm que aquest fet també limita les possibles accions que cal impulsar. Per altra banda, com dèiem abans, en aquest cas el tècnic de barri és identificat com el tècnic referent. En aquest sentit, imaginem que l'agilitat en la planificació d'accions, així com les possibilitats de tenir suport, en part està condicionada pel marge d'acció i incidència i la capacitat i possibilitats de comunicació que pugui tenir el tècnic de barri amb la resta de serveis municipals que no hi participen de forma directa.

Al Poble-sec, la Comissió d'Inserció Laboral del PDC del Poble-sec es planteja de forma diferent. Aquí l'objectiu general és la millora de la coordinació de les entitats que ja treballen en la inserció, així com augmentar el nombre d'inserits en la població amb què es treballa. Aquí la tècnica de referència identificada en la fitxa és la dinamitzadora del PDC, i les accions o iniciatives que puguin tinguin suport dependran de forma directa de les entitats, serveis o veïns que constitueixen aquesta comissió.

De les tres accions de suport a grups i col·lectius, dues les desenvolupa el CSS la Marina i una el CSS el Poble-sec. Les accions de la Marina-Zona Franca se centren en dos grups de població, la comunitat gitana i un grup de

cuidadors, fet que determinarà una metodologia de treball totalment diferent.

El treball de l'acció Comunitat Gitana se centra en el medi obert, en el territori, i dóna suport a una entitat composta per membres d'aquest col·lectiu. El projecte Cuidadors Autònoms es desplega de forma totalment diferent. Parteix del treball amb un grup de cuidadors que va ser usuari del CSS, amb què s'ha treballat amb objectius individuals, i es vol començar a treballar amb objectius comunitaris, que van més enllà del mateix grup, com la creació d'una xarxa de voluntariat veïnal.

L'acció de suport a grups i col·lectius del Poble-sec és diferent. Aquí s'impliquen entitats i serveis relacionats amb la salut i el CSS acompanya el procés de reflexió, el seguiment de les accions, el disseny, etc. En aquesta acció, el CSS té un paper més actiu en dues activitats concretes: el Grup de Trobada de Dones i el Llibret de remeis naturals. Deduïm, per tant, que la categoria que s'ha donat a aquesta iniciativa té relació amb el paper que fa com a CSS. La preocupació per la poca implicació de la població en les activitats que es deriven d'aquesta acció comunitària pensem que ha estat determinant per classificar-la com a acció de suport a grups i col·lectius i no com a acció de cohesió i transformació social, ja que de fet la forma d'organització de l'acció respon a un model bastant similar al de la Comissió d'Inserció Laboral PDC el Poble-sec, que sí que ha estat classificada com a acció de cohesió i transformació segons Calaixos (2).

Altres accions comentades en la trobada conjunta amb els CSS, però no previstes com a accions comunitàries, i per tant sense fitxa, han estat, per exemple, el projecte Xarxes de Mares. Aquest projecte ha creat un grup obert de mares que s'organitzen per cuidar els seus nens, en què es treballa amb un 50% de mares de serveis socials i la resta de fora, per tal de normalitzar la seva situació. Aquest tipus de projectes, encara que es realitzen amb grups oberts i que tenen relació amb l'entorn i el teixit social del territori, s'ha classificat com a no comunitari, ja que respon a objectius estrictament individuals de les mares. Un altre projecte similar a aquest, amb objectius grupals o individuals però amb vinculació territorial, s'ha identificat en Art i Xoc, espai de treball amb joves en un centre cívic, en què es fa orientació i acompanyament laboral, etc.

De forma paral·lela també s'ha parlat d'altres projectes al districte amb un enfocament comunitari, però que no tenen vinculació amb els centres de serveis socials, com ara el cas del projecte de la Llei de barris de la Bordeta.

3.4 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Gràcia

Presentem a continuació les informacions de les dues fitxes recollides al districte de **Gràcia**.

3.4.1 IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ (Territori d'actuació i any d'inici)

Títol de l'acció comunitària	Any d'inici	CSS de Gràcia
Radars, el Coll (PDC la Salut)	2007	El Coll
Radars, Camp d'en Grassot	2008	Vila de Gràcia

Font: elaboració pròpia.

Ambdues accions tenen un àmbit d'actuació que es concreta en la dimensió barri, molt menor al territori del districte.

3.4.2 PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Ambdues accions són promogudes inicialment per l'administració local, el districte i els serveis socials.

Al barri del Coll han col·laborat l'entitat gestora del PDC la Salut, el casal de barri La Miranda, a més de Creu Roja, Càritas i el CAP Larrard.

Al barri del Camp d'en Grassot han impulsat l'acció comunitària els serveis socials i el districte, buscant la col·laboració d'una entitat de l'àmbit de la ciutat, Creu Roja.

3.4.3 EQUIP TÈCNIC

A Radars, el Coll, com a referent tècnic s'identifica la tècnica de barri del districte de Gràcia.

A Radars, Camp d'en Grassot, és la mateixa Direcció Territorial de Serveis Socials del districte de Gràcia la referent del projecte, junt amb una professional contractada per a la dinamització.

3.4.4. OBJECTIUS GENERALS

Radars, el Coll, centra els objectius a desenvolupar accions de prevenció.

Radars, Camp d'en Grassot, centra els objectius en la detecció i creació d'organització en el territori per abordar la temàtica de la gent gran sola desatesa.

3.4.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

A Radars, el Coll, el CSS realitza accions informatives i de sensibilització junt amb altres serveis socio-sanitaris.

A Radars, Camp d'en Grassot, el CSS, a més d'accions informatives, ha elaborat un diagnòstic porta a porta, ha incorporat un grup de voluntaris, ha creat un espai de debat amb entitats i serveis al voltant de la temàtica de la gent gran, sistematitza els recursos existents i recull propostes per programar accions de forma coordinada i compartida amb la resta d'actors del territori.

3.4.6 RELACIÓ D'ENTITATS O SERVEIS PARTICIPANTS

Radars, el Coll, disposa de serveis sanitaris i d'entitats d'àmbit de ciutat, que arriben a un total de quatre participants (CSS el Coll, CAP Larrard, Càritas i Creu Roja).

En Radars, Camp d'en Grassot, participen cinc serveis o equipaments i deu entitats, entre les quals destaquem entitats amb un clar arrelament territorial o veïnal, associacions de veïns, parròquies o associacions de casal d'avis.

3.4.7 TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Les dues accions comunitàries dels CSS de Gràcia les podem classificar com fem en la taula següent.

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	PDC	CSS de Gràcia	Nre. total
Informatives o de sensibilització	Radars, el Coll	Sí	El Coll	1
Cohesió o transformació social	Radars, Camp d'en Grassot	No	Vila de Gràcia	1

Font: elaboració pròpia.

Les accions comunitàries del districte de Gràcia, encara que tenen noms molt similars i responen a col·lectius d'atenció idèntics, segons la classificació Calaixos (2) són de categories diferents, una d'informació o sensibilització, i l'altra de cohesió o transformació social.

3.4.8 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Associacions	Bon veïnatge	Cultura/Lleure	Educ./Formació	Entorn i habit.	Immig./Inte.cul.	Inserció social	N. tecnologies	Prom. econòmica	Salut	Voluntariat	D'altres
Informatives o de sensibilització	Radars, el Coll	Sí		1									1	
Cohesió o transformació social	Radars, Camp d'en Grassot	No	1	1									1	

Font: elaboració pròpia.

Ambdues experiències tenen com a àmbits molt prioritaris d'actuació el bon veïnatge i el voluntariat. En el cas de Radars, Camp d'en Grassot, s'hi afegeix també l'Associacionsme.

¹ Vegeu còpia adjunta a documents annexos.

3.4.9 SECTORS DE POBLACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Infància	Adolesc./Joves	Adults	Gent gran	P. nouvingudes	Dones	Població gral.	D'altres
Informatives o de sensibilització	Radars, el Coll	Sí			2	1				
Cohesió o transformació social	Radars, Camp d'en Grassot	No				1				

Font: elaboració pròpia.

Ambdues experiències identifiquen la gent gran com a sector de població molt prioritari en què treballen. L'experiència Radars, el Coll, hi afegeix el dels adults com a bastant prioritari.

3.4.10 OPORTUNITATS I FORTALESES

Podem fer una distinció entre les oportunitats i fortaleSES que s'identifiquen en les dues experiències de Gràcia.

Radars, el Coll:

- Aproximació i relació amb els serveis de salut.
- Continuitat del projecte, tot i els continus canvis del tècnic del PDC.

Radars, Camp d'en Grassot:

- Motivació dels participants i el suport institucional.

3.4.11 AMENACES I DEBILITATS

Com a debilitats i amenaces a Radars, el Coll, s'identifica la manca de lideratge del projecte, la no-realització de les accions planificades i la manca de participació de veïns en el grup impulsor.

En el cas de Radars, Camp d'en Grassot, no s'identifiquen debilitats actualment, encara que s'assenyala com una amenaça potencial la no-implicació de tots els participants o serveis que hi ha al territori.

3.4.12 ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

Respecte als aspectes en què cal aprofundir també podem identificar diferències entre Radars, el Coll, i Radars, Camp d'en Grassot.

En el primer cas s'identifiquen com a principals aspectes en què aprofundir el canvi de paper per part dels serveis per promoure un lideratge més veïnal en el grup motor, així com l'aprofundiment en el mateix paper que han de tenir actors, entitats i serveis en el desenvolupament d'aquest procés.

En el segon dels casos, els aspectes en què cal aprofundir se centren en el coneixement mutu dels participants, en la creació de circuits dels beneficiaris del projecte i en l'ampliació del territori d'acció.

3.4.13 BONES PRÀCTIQUES

Radars, el Coll, no s'identifica cap bona pràctica transferible a altres projectes.

Radars, Camp d'en Grassot, identifica com a bona pràctica, per una banda, la contractació d'una professional específica per a la dinamització del projecte, fet que es valora positivament per no trencar el ritme de treball amb el conjunt de les entitats. I, per altra banda, la participació dels agents socials del territori, el treball conjunt entre tècnics, entitats i veïns, i l'espai d'intercanvi i aprenentatge entre iguals però amb papers diferenciats que possibilita l'experiència.

3.4.14 CONCLUSIONS SOBRE GRÀCIA

Les breus conclusions que presentem a continuació es fonamenten en dos nivells d'anàlisi o reflexió:

- en l'anàlisi de les fitxes recollides,
- en les reflexions i informacions recollides en les trobades amb les diferents direccions dels CSS.

El cas del districte de Gràcia, segons les dues fitxes recollides, ens mostra dues experiències amb un impuls clarament institucional però amb processos i nivells d'avenç força diferenciats.

Ambdues experiències van tenir uns inicis en un moment similar, els anys 2007 i 2008, i una implicació tant del districte de Gràcia com dels respectius centres de serveis socials (CSS). Com a principal diferència de partida entre les dues experiències trobem el fet de que una està estretament lligada al desplegament del PDC la Salut i l'altra funciona de forma més autònoma, depenent directament de la Direcció Territorial de Serveis Socials.

Per incorporar les informacions que van més enllà de les fitxes, que en part hi queden recollides, podem aprofundir una mica més en les principals dificultats trobades en les experiències. En Radars, el Coll, s'han tingut dificultats en la posada en marxa i consolidació del projecte perquè el mateix PDC la Salut n'ha tingut. Moltes d'aquestes dificultats deriven de la manca de lideratge veïnal i la confusió de papers i d'imaginari entre els participants, per saber per a què ha de servir el PDC. Quin paper han de tenir els veïns, les entitats, els serveis públics i les administracions?. Aquest és un tema encara no resolt i es reflecteix en una petició a l'IGOP, per part de la nova dinamitzadora del PDC, per realitzar una sessió de treball amb l'entitat gestora en relació amb el tema. La manca de lideratge per part dels veïns i l'amenaça que pot suposar la seva substitució per la participació dels serveis públics és una preocupació que ha estat recollida pel mateix CSS en la fitxa. Altres problemes afegits, com la poca permanència en el projecte per part dels diferents dinamitzadors comunitaris que han estat contractats pel PDC, deduíem es deriven d'aquesta confusió inicial de rols i lideratge.

En el cas de Radars, Camp d'en Grassot, pensem que de lideratge que ha tingut la Direcció Territorial de Serveis

Socials de Gràcia de forma autònoma, sense dependre de cap procés ni PDC, ha permès un avenç de l'experiència. Cal destacar que l'acció no s'ha desenvolupat de forma unilateral; s'ha col·laborat amb Creu Roja per implicar voluntaris en el projecte, i posteriorment amb les entitats del barri.

Pel que fa a la dinamització del procés, la diferència d'ambdós radars és que en Camp d'en Grassot s'ha contractat a través de la direcció territorial de serveis socials una professional amb aquest encàrrec, i en el cas del Coll la dinamització depenia en gran part de la dinamitzadora del PDC. Aquesta autonomia en la dinamització ha permès importants avenços en la incorporació i motivació de moltes entitats del barri. La sistematització d'informació i coneixement, amb la intenció de compartir-los amb les entitats per definir estratègies d'intervenció conjunta, i el fet de no tractar de recursos econòmics per desenvolupar activitats, com de vegades succeeix en els PDC, creiem que ajuda a incorporar nous actors en el procés sense generar expectatives falses. Tot i això, els principals reptes i dificultats apareixen en el desplegament d'accions conjuntes. Trigar a fer aquest pas pot fer caure la motivació de les entitats, i fer-ho de forma precipitada pot generar frustració si les accions no tenen l'impacte desitjat. Tot això s'ha de compatibilitzar amb la necessitat d'atorgar un paper a tothom que hi participa, per tal que se senti com a propi el projecte.

Per tal de concloure el que s'ha exposat fins ara, referint-nos als casos de Gràcia, Radars, el Coll, i Radars, Camp d'en Grassot, volem apuntar alguns elements que pensem que han estat clau en l'evolució diferenciada d'ambdues experiències.

L'existència d'un PDC no ha assegurat, ni assegura, la implicació de la ciutadania i de les entitats en les accions comunitàries. A més a més, al Coll ha suposat una major complexitat en el seu desplegament, alentiment i desmotivació posterior per part de les entitats i serveis implicats.

El fet que Camp d'en Grassot hagi funcionat de forma autònoma com a serveis socials sembla que facilita el procés, encara que no podem dir que assegura cap èxit. Pensem que l'apropament de les entitats i la participació d'aquestes en una taula de treball promoguda per

l'Administració ha estat afavorida per un procés de treball relacional al llarg del temps que difícilment hauria estat possible sense la figura d'una dinamitzadora.

Analitzant les informacions que tenim de l'experiència Radars, Camp d'en Grassot, a partir de l'observació en diferents sessions de treball de la taula, creiem que el procés s'ha legitimat en diferents espais. D'una banda, de forma destacable, en les relacions establertes quan es fa el treball de camp i en la devolució posterior de resultats a la taula d'entitats per la dinamitzadora. Per altra banda, gràcies al suport institucional i a la participació de persones amb responsabilitats sobre el tema i certa proximitat (Direcció Territorial de Serveis Socials del Districte de Gràcia). Finalment, encara que de forma diferent, a la participació en el projecte de Creu Roja, que és qui ha facilitat la predisposició de moltes persones a obrir els seus domicilis i donar informació de la seva situació. Creu Roja és una entitat reconeguda socialment pel voluntariat, i només aquest fet, tal com ens ha explicat la mateixa dinamitzadora del procés, ha donat molta confiança a la gent gran amb qui s'ha contactat. De forma paral·lela, la implicació i motivació dels voluntaris, al marge del paper que hagi tingut la institució de què depenen, ha marcat

un ritme continuat al llarg del procés que ha obligat la dinamitzadora a donar respostes a les seves inquietuds, és a dir, a fer feina, visites a domicili i treball de camp.

Per acabar, cal dir que els CSS de Gràcia també participen en espais de treball conjunt i en xarxa al marge de les accions comunitàries recollides en les fitxes. D'aquests no s'ha elaborat fitxa, ja que no responen a objectius de treball comunitari si no de coordinació institucional, tals com, el circuit de violència contra les dones, les comissions socials escolars, la comissió d'escolarització obligatòria, entre d'altres. Pensem també és important remarcar que temps endarrere el CSS el Coll va participar en alguns projectes que actualment tenen el suport del districte de Gràcia a través de la tècnica de barri, fora de l'àmbit d'acció de serveis socials, per exemple "El Quàdern del Viatger i Benvingudes al Barri", projectes que busquen fomentar l'intercanvi i la reflexió entorn la interculturalitat i la immigració. Aquest fet, sense fer una valoració de com i per què, pot prendre's com a exemple de l'evolució del paper dels CSS en el desplegament de les accions comunitàries.

3.5 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials d'Horta-Guinardó

A continuació presentem les informacions de l'única fitxa recollida al districte d'**Horta-Guinardó**, Comissió de Família, PDC el Carmel.

3.5.1 IDENTIFICACIÓ I UBACIÓ (TERRITORI D'ACTUACIÓ I ANY D'INICI)

Títol de l'acció comunitària	Any d'inici	CSS d'Horta-Guinardó
Comissió de Família. PDC el Carmel	1999	El Carmel

Font: elaboració pròpia.

Remetent-nos a les fitxes recollides, al districte d'Horta Guinardó només es desenvolupa una acció comunitària, pel CSS el Carmel.

3.5.2 PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Com a promotors d'aquesta acció comunitària hi trobem tant administracions com associacions/entitats i grups.

El conjunt d'entitats i grups promotors són vuit: Boca Ràdio, Càritas el Carmel, Foc Drac i Diables, Club Bolos Leoneses, Centre Juvenil Martí Codolar, Fundació ADSIS, Els Tres Turons i 40parriba-40pabajo.

3.5.3 EQUIP TÈCNIC

Com a equip tècnic referent s'identifica l'equip dinamitzador del PDC el Carmel, dues professionals contractades per l'Associació Carmel Amunt.

La directora del CSS participa en el procés d'una comissió concreta del PDC el Carmel, de la qual s'ha presentat la fitxa.

3.5.4 OBJECTIUS GENERALS

Se centren a conèixer les necessitats familiars i relacionades amb les famílies, així com en aspectes de millora de la convivència i promoció de l'educació en valors.

L'estil de treball és definit pel treball en xarxa.

3.5.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

Les accions desenvolupades pel CSS Carmel en aquesta acció comunitària es poden classificar en dos tipus.

Per una banda, en la participació del CSS en la Comissió de Família del PDC el Carmel, espai de treball conjunt per reflexionar i definir accions concretes en relació amb les necessitats familiars i relacionades amb les famílies, i en aspectes de convivència i de promoció de l'educació en valors al barri del Carmel.

Per altra banda, en la participació en l'organització i accions concretes que es deriven del treball de la comissió esmentada. Participació del CSS amb una treballadora familiar per acompanyar l'activitat Les Caminades pel Barri per fer Salut, o el suport per a l'organització de la Macrocaminada anual.

3.5.6 RELACIÓ D'ENTITATS O SERVEIS PARTICIPANTS

Entre entitats i serveis participants trobem un total de disset.

Com a serveis hi participen quatre CEIPs, els CAP el Carmel, el CSS, el centre cívic, el PIAD (Punts d'Informació i Atenció a les Dones) i l'Agència Carmel.

Quant a entitats hi participen les nou identificades com a promotores en l'apartat 3.3.2.

3.5.7 TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

L'acció Comissió de Família, PDC el Carmel, té la classificació d'**acció de suport a grups i col·lectius** i s'emmarca en d'un pla de desenvolupament comunitari.

3.5.8 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Associacions	Bon veïnatge	Cultura/Lleure	Educ./Formació	Entorn i habitat.	Immig./Inte.cul.	Inserció social	N. tecnologies	Prom. econòmica	Salut	Voluntariat	D'altres
Suport a grups i col·lectius	Comissió de Família PDC el Carmel	Sí											1	

Font: elaboració pròpia.

Segons la informació de la fitxa, aquesta acció comunitària se centra en l'àmbit d'actuació de voluntariat com a molt prioritari.

3.5.9 Sectors de població

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Infància	Adolesc./Joves	Adults	Gent gran	P. nouvingudes	Dones	Població gral.	D'altres
Suport a grups i col·lectius	Comissió de Família PDC el Carmel	Sí				1		2	3	

Font: elaboració pròpia.

L'acció comunitària Comissió de Família, PDC el Carmel, identifica com a col·lectius en què treballa la gent gran, les dones i la població en general, ordenats de més prioritaris a menys.

3.5.10 OPORTUNITATS I FORTALESES

Com a principals oportunitats i fortaleSES de l'acció Comissió de Família, PDC el Carmel, s'identifiquen:

- La constància i les ganes de fer coses.
- La interrelació i proximitat amb entitats i serveis des de la comissió, com Càritas, la direcció d'alguna de les escoles del barri, el pastor evangelista, etc.

3.5.11 AMENACES I DEBILITATS

Com a principals amenaces i debilitats s'identifiquen:

- Una proporció petita de gent sap què és i en què consisteix el PDC; de fet la comissió està constituïda bàsicament per professionals.
- Participació dels veïns no consolidada.
- Necessitat de més comunicació entre les tres comissions del Pla.

3.5.12 ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

Com a principal aspecte que cal aprofundir s'identifica la necessitat d'un reajustament en la forma de funcionament i organització, i el replantejament de la Comissió de Seguiment.

3.5.13 BONES PRÀCTIQUES

Com a bones pràctiques recollides en la fitxa trobem:

- El fet que un PDC té com a eix fonamental la participació.
- La ubicació del PDC en un local que serveix de referència per als veïns, un espai d'interconnexió per poder crear i projectar activitats conjuntament.

3.5.14 CONCLUSIONS SOBRE HORTA-GUINARDÓ

Les breus conclusions que presentem a continuació es fonamenten en dos nivells d'anàlisi o reflexió:

- en l'anàlisi de la fitxa recollida.
- en les reflexions i informacions recollides en la trobada realitzada amb la directora del CSS el Carmel i la directora territorial dels serveis socials del districte d'Horta-Guinardó.

L'acció comunitària de la fitxa *Comissió de Família. Pla Comunitari Carmel* recull la participació del CSS Carmel en un espai concret del PDC amb el mateix nom, així com la seva implicació en el desenvolupament d'accions que són acordades en aquest espai.

En relació amb els rols que desenvolupa el CSS Carmel, s'identifica el de facilitador, que es concreta en la participació de la direcció del centre en les reunions mensuals de la Comissió de Família, i en la participació d'una treballadora familiar en la realització de caminades pel barri, organitzades conjuntament amb el CAP. En moments puntuals és possible la implicació del centre en altres activitats concretes que es deriven de la Comissió. La participació en aquesta acció comunitària és valorada positivament pel centre, ja que suposa una oportunitat per mantenir una relació amb entitats i serveis del territori.

Més enllà de la informació aportada per la fitxa, incorporant-hi també les informacions aportades pel centre, el PDC Carmel té com a repte la incorporació de veïns en els espais de participació i impuls d'aquest. Per altra banda, els serveis socials ja fa anys que hi participen, i s'obre el qüestionament de quina hauria de ser la millor organització del PDC segons els objectius de serveis socials, així com quin hauria de ser el paper dels serveis públics, i quines les accions més adients per desenvolupar.

El PDC el Carmel va ser una iniciativa impulsada l'any 1999 per un conjunt d'entitats del barri que es van constituir en una associació de segon nivell, Carmel Amunt. Aquesta associació d'associacions sempre ha tingut un paper determinant en el desenvolupament del Pla, i sembla que ha estat qui ha convidat a participar en el PDC entitats i serveis del barri. Possiblement, la participació actual dels serveis en determinats espais i comissions està molt condicionada per la inèrcia de molts anys, i és possible també que per aquest motiu apareguin certs dubtes quant a la millor forma d'organització per a un més bon encaix del CSS. Tot i això, cal remarcar que la participació en l'experiència es valora positivament, i tant aquesta acció com el PDC es viuen com una oportunitat.

L'acció Comissió de Família. Pla Comunitari el Carmel, ha estat classificada pel centre segons Calaixos (2) com a acció de suport a grups i col·lectius, pel moment del procés i nivell de desplegament de l'acció en concret. Qualsevol acció comunitària emmarcada en un PDC es pot classificar de forma potencial com a acció de cohesió i transformació social, però partint del fet que la classificació Calaixos (2) planteja una escala gradual. En aquest cas s'ha optat per atorgar una categoria dels esglaons inferiors partint de la valoració del nivell de desplegament de l'experiència i implicació dels actors del territori.

Per acabar, volem apuntar que en documents municipals d'anys anteriors relacionats amb l'acció comunitària a Barcelona apareixen accions comunitàries amb implicació dels CSS d'Horta-Guinardó dels quals no hem rebut cap fitxa; ignorem si continuen vigents, i per aquest motiu no han estat recollits en l'informe.

(2) BÀRBARA, Bet; CRUGEIRA, Àngels; MUNGUILLÓN, Pilar; PALOU, Montse. *Calaixos. Una proposta de classificació de les atencions col·lectives de serveis socials d'atenció bàsica*. Març del 2009.

3.6 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Nou Barris

Presentem a continuació un resum de les principals informacions de les dotze fitxes recollides als centres de serveis socials de **Nou Barris**.

3.6.1 IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ (Territori d'actuació i any d'inici)

Títol de l'acció comunitària	Any d'inici	CSS d'Horta-Guinardó
Nucli tècnic	2001	CSS Pau Casals, z. centre baixa
Ser Gran al Verdum	2006	CSS Pau Casals, z. centre baixa
Taula Jove de la Trinitat Nova	2008	CSS zona centre alta
Projecte Franja de la Trinitat Nova	2009	CSS zona centre alta
Comissió de Salut de la Trinitat Nova	-	CSS zona centre alta
Comissió Socioeducativa de la Trinitat Nova	1999	CSS zona centre alta
Comissió de Salut de les Roquetes	2003	CSS zona centre alta
Fibromiàlgia de les Roquetes	2007	CSS zona centre alta
Taula Inserció Sociolaboral PDC de les Roquetes	2006	CSS zona centre alta
Taula Socioeducativa PDC de les Roquetes	2003	CSS zona centre alta
Taula Prevenció PDC de les Roquetes	2003	CSS zona centre alta
Taula d'Entorn de les Roquetes	2006	CSS zona centre alta

Font: elaboració pròpia.

Segons les fitxes recollides al districte de Nou Barris existeixen un total de dotze accions comunitàries en què participen els centres de serveis socials.

Al barri del Verdum el CSS Pau Casals, zona centre baixa de Nou Barris, duu a terme dues accions comunitàries.

Deu es fan amb la participació del CSS de la zona centre alta, quatre al barri de la Trinitat Nova i sis al barri de les Roquetes.

3.6.2 PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Títol de l'acció comunitària	Adm.	Assoc.	D'altres	Promotors inicials
Nucli tècnic		X		Entitats del barri, Associació Comunitària el Triangle
Ser Gran al Verдум		X		
Taula Jove de la Trinitat Nova	X			Ajuntament de Barcelona (CSS i APC)
Projecte Franja de la Trinitat Nova	X			Ajuntament de Barcelona (CSS i APC)
Comissió de Salut de la Trinitat Nova	X		X	CSS, ABS, Agència Salut Pública, veïns del grup de salut
Comissió Socioeducativa de la Trinitat Nova	X	X		CSS, escoles i AV
Comissió de Salut de les Roquetes	X	X		ABS, PDC, grup de salut veïnal
Fibromiàlgia de les Roquetes			X	Grup de dones afectades per fibromiàlgia
Taula Inserció Sociolaboral PDC de les Roquetes	X	X		CSS, PDC de les Roquetes i el Verдум, AV, Fundació Pare Manel, Ton i Guida, VariArt, Barcelona Activa, Casal de Joves, Tècnic Barri
Taula Socioeducativa PDC de les Roquetes	X	X		CSS, PDC, Consorci d'Educació, Consorci de Normalització Lingüística, AMPA, Ton i Guida, Ateneu Popular Nou Barris
Taula Prevenció PDC de les Roquetes	X	X	X	CSS, PDC, AV, veïns
Taula d'Entorn de les Roquetes	X	X		CSS, PDC, C. d'Educació, Casal de Joves de les Roquetes i la Prosperitat, Ateneu Popular Nou Barris, SOIA

Font: elaboració pròpia.

L'administració apareix com a promotora inicial en un total de nou accions comunitàries.

Les associacions són promotores inicials en solitari de les dues accions comunitàries desenvolupades al Verдум.

Existeixen tres accions comunitàries en què apareixen com a promotors altres actors que no són ni administració, ni associacions, sinó grups o veïns.

3.6.3 EQUIP TÈCNIC

Rols de l'equip del CSS i perfils professionals (1: promotor; 2: participant)						
Títol de l'acció comunitària	Rols	Perfils				
Nucli tècnic	2	D				
Ser Gran al Verdum	2	D	TS	PS		
Taula Jove de la Trinitat Nova	1				ED	APC
Projecte Franja de la Trinitat Nova	1				ED	APC
Comissió de Salut de la Trinitat Nova	2		TS			
Comissió Socioeducativa de la Trinitat Nova	2				ED	
Comissió de Salut de les Roquetes	2		TS			
Fibromiàlgia de les Roquetes	1		TS	PS		
Taula Inserció Sociolaboral PDC de les Roquetes	2					
Taula Socioeducativa PDC de les Roquetes	2					
Taula Prevenció PDC de les Roquetes	2	D				
Taula d'Entorn de les Roquetes	2				ED	

Font: elaboració pròpia.

En nou de les accions comunitàries identificades els CSS tenen un paper participatiu. En aquestes accions hi participen tant les direccions dels centres com treballadors/ores socials, psicòlegs, educadors/es del CSS i educadors/es del programa APC (A partir del Carrer).

En tres de les experiències el CSS, en aquest cas el de la zona centre alta, hi actua com a promotor de l'acció comunitària. En dos d'aquests casos hi participen educadors del CSS i educadors APC. En l'altre cas hi participa una treballadora social

i un psicòleg.

Les direccions dels CSS participen de forma directa en un total de tres accions comunitàries.

3.6.4 OBJECTIUS GENERALS

Títol de l'acció comunitària	Objectius generals i de procés
Nucli tècnic	Representar el sector tècnic al PDC i canalitzar intervencions; impulsar, recollir i generar propostes d'acció, avaluar el procés i els seus resultats. Participar i incidir en les decisions organitzatives del PDC.
Ser Gran al Verдум	Millorar la situació de la gent gran al barri potenciant el treball en xarxa entre recursos, serveis i entitats del territori, sensibilitzant i potenciant la creació d'una xarxa veïnal de suport. Creació de comissions operatives, vincular veïns al projecte.
Taula Jove de la Trinitat Nova	Elaborar propostes preventives i promocionals a partir de diagnòstics compartits, impulsar una taula de treball de serveis i entitats. Promoure la participació veïnal i institucional, elaborar un projecte escrit.
Projecte Franja de la Trinitat Nova	Atendre les necessitats dels adolescents en horari no escolar mitjançant accions en què participin els joves. Consolidació de les accions del projecte.
Comissió de Salut de la Trinitat Nova	Impuls del treball conjunt i coordinació entre serveis i grups veïnals per millorar la salut al barri. Elaborar propostes d'actuació i un projecte d'acompanyament per a la gent gran. Constituir un grup de voluntaris, formar, connectar-los amb els usuaris.
Comissió Socioeducativa de la Trinitat Nova	Impuls del treball conjunt i coordinació entre serveis i entitats dels àmbits educatius, socials i de seguretat, per diagnosticar i elaborar propostes d'acció.
Comissió de Salut de les Roquetes	Millorar la salut comunitària, a través de la prevenció i promoció d'hàbits saludables (autocura, alimentació, activitat física, salut mental, prevenció consum de drogues).
Fibromiàlgia de les Roquetes	Potenciar un espai de suport mutu i relació entre dones que pateixen de la malaltia, potenciant les seves capacitats individuals i grupals per als objectius de reivindicació, reconeixement, etc. Treballar la sensibilització del grup cap a l'exterior.
Taula Inserció Sociolaboral PDC, Roquetes	Promoció d'una xarxa de recursos i d'activitats dirigides a la inserció i formació per a l'ocupació.
Taula Socioeducativa PDC de les Roquetes	Analitzar i reflexionar sobre la realitat socioeducativa per donar respostes conjuntes a les principals necessitats i oportunitats.
Taula Prevenció PDC de les Roquetes	Construcció conjunta d'accions entre serveis, entitats, representants veïnals i veïns per donar resposta a situacions de conflicte detectades.
Taula d'Entorn de les Roquetes	Detectar les necessitats de la població entre 12 i 16 anys, donar resposta amb el treball en xarxa (serveis, entitats i col·lectius veïnals) i el vincle amb els joves del territori.

Font: elaboració pròpia.

Fent un exercici de síntesi podem parlar que una part dels objectius de les accions comunitàries de Nou Barris estan formulats per al treball en xarxa amb altres serveis i entitats del territori, per diagnosticar, reflexionar o construir propostes d'acció conjuntes en relació amb determinades problemàtiques, temes o col·lectius. Una altra part dels objectius recullen

de forma específica l'assoliment de fites o accions concretes adreçades a aquests col·lectius, per exemple “millorar la situació de la gent gran” o “atendre les necessitats dels adolescents en horari no escolar”.

3.6.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

Títol de l'acció comunitària	Projectes o accions
Nucli tècnic	Participació en un espai de treball conjunt i reflexió i canalitzar les accions del centre cap a la dinàmica més comunitària.
Ser Gran al Verдум	Treball conjunt per a l'elaboració del projecte, participació en les comissions de treball i la realització d'accions de sensibilització.
Taula Jove de la Trinitat Nova	Participació en un espai de treball conjunt per a la reflexió, detecció de necessitats, planificació, disseny, seguiment i avaluació d'accions.
Projecte Franja de la Trinitat Nova	Treball conjunt per a l'elaboració del projecte, i participació en l'execució de les accions (APC o educadores), dinamització de tallers extraescolars, activitats esportives al pati d'un CEIP, punt d'informació juvenil a l'IES, calendari festiu i lliga de futbol entre barris.
Comissió de Salut de la Trinitat Nova	Participació en un espai de treball conjunt i en el projecte que se'n deriva, “Persones ajuden Persones”, amb accions de sensibilització, captació de voluntaris, formacions i detecció de possibles beneficiaris.
Comissió Socioeducativa de la Trinitat Nova	Participació en la taula de treball conjunt i en el desplegament, seguiment i avaluació d'accions socioeducatives, tallers Mengem Bé, Música Xics, trobada de contes, horts escolars, temps de barri.
Comissió de Salut de les Roquetes	Participació en la taula de treball conjunt i en el desplegament, seguiment i avaluació d'accions de prevenció i promoció de la salut (cuina saludable, sensibilització amb titelles, activitat física al barri, formació, etc.).
Fibromiàlgia de les Roquetes	Sessions quinzenals amb el grup, difusió en medis locals i de barri, taller de memòria, incorporació de les necessitats del col·lectiu en l'oferta d'activitats físiques per a adults en el barri.
Taula Inserció Sociolaboral PDC, Roquetes	Participació a la taula, seguiment i participació en projectes de llei de barris, sol·licitud de plans d'ocupació, proposta escola taller, aula de cerca de feina, formació i jornades de l'ocupació a la Torre del Baró i la Ciutat Meridiana.
Taula Socioeducativa PDC de les Roquetes	Participació en les accions desenvolupades per la taula: informe sobre la situació de la població escolar a les Roquetes, accions socioeducatives amb famílies en risc d'exclusió, dinamització de grups de joves en risc a l'IES, suport a les AMPA dels CEIP, suport a les activitats escolars i extraescolars, tallers al carrer per a infants i adolescents, espai familiar per a nens de 0 a 3 anys.
Taula Prevenció PDC de les Roquetes	Participació en la taula i en l'organització d'activitats que se'n deriven, xerrada de la policia comunitària, espai de recepció de representants veïnals i districte als mesos d'estiu, disseny de les reunions amb propietaris dels bars de la zona, cerca de projectes sobre feina amb juntes d'escala i presentació de l'empresa GEDI, coordinació amb grup d'ocellaires en vies de constituir-se com a associació.
Taula d'Entorn de les Roquetes	Tallers alternatius de cohesió social, espai de formació i intercanvi per a agents en contacte amb els adolescents, activitats al carrer i inclusió d'aquestes en les dinàmiques del territori (Dia de la Dona, festa major, etc.), creació d'un grup motor sobre gènere i gestió de les emocions, activitats d'estiu i cerca de recursos externs.

Font: elaboració pròpia.

Les accions portades a terme per cada CSS en el marc de les dotze accions comunitàries recollides en les fitxes les podem classificar en:

- Participació en espais de treball per a la reflexió, planificació i organització d'accions.
- Realització de tallers, xerrades i accions concretes derivades de l'elaboració de projectes conjunts.
- Suport i acompanyament a un grup, en aquest cas de dones amb fibromiàlgia perquè elles mateixes desenvolupin accions que els permetin sensibilitzar-se sobre la seva situació, generar accions cap enfora del grup, etc.
- Incorporació de persones usuàries dels CSS en les dinàmiques comunitàries i activitats dels barris.

3.6.6 RELACIÓ D'ENTITATS O SERVEIS PARTICIPANTS

Títol de l'acció comunitària	Entitats participants	Serveis participants
Nucli tècnic	1 (PDC)	3
Ser Gran al Verdum	1 (PDC)	7
Taula Jove de la Trinitat Nova	1 (PDC) +1 El Desván	5
Projecte Franja de la Trinitat Nova	1 (PDC) +1 El Desván + 1	4
Comissió de Salut de la Trinitat Nova	1 grup veïnal	3
Comissió Socioeducativa de la Trinitat Nova	1	10
Comissió de Salut de les Roquetes	1 (PDC) + grup veïnal	3
Grup Fibromiàlgia de les Roquetes	Grup de dones	2
Taula Inserció Sociolaboral PDC, Roquetes	1 PDC + 6 entitats	2
Taula Socioeducativa PDC de les Roquetes	1 PDC + 2 entitats	10
Taula Prevenció PDC de les Roquetes	1 PDC + entitats joves i infantils	4
Taula Pla d'Entorn de les Roquetes	1 PDC + 5 entitats	4

Font: elaboració pròpia.

Segons les fitxes recollides en les accions comunitàries de Nou Barris hi participen tant entitats com serveis, amb un nombre variable, depenent de l'experiència.

En el cas del Verdum, la participació de les entitats queda recollida amb la presència dels tècnics del PDC que estan contractats per l'entitat gestora d'aquest. En una de les accions del Verdum hi participen tres serveis i en l'altre set.

En el cas de les accions desenvolupades a la Trinitat Nova, la participació de les entitats es concreta de la mateixa forma que al Verdum, a través dels tècnics del PDC, que en aquest cas estan contractats per l'AV. Per altra banda també apareixen els tècnics de l'entitat d'atenció als infants El Desván i en alguna experiències l'AV de la Trinitat Nova com a tal.

L'acció Comissió Socioeducativa de la Trinitat Nova, junt amb l'acció Comissió Socioeducativa de les Roquetes, són les que tenen una major participació de serveis del territori, amb un total de 10 cadascuna. En la primera hi participa una entitat i en la segona hi participen tres entitats.

En dues de les accions comunitàries de les Roquetes hi participen, a més d'entitats, grups de veïns. Ambdues accions tenen relació amb temes de salut, Grup Fibromiàlgia i Comissió de Salut.

L'acció comunitària en què participen més entitats és la Taula d'Inserció Sociolaboral PDC de les Roquetes, amb un total de sis entitats, entre les quals s'inclou una entitat del Verdum.

3.6.7 TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Les dotze accions comunitàries de Nou Barris les podem classificar segons mostrem al quadre següent

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	PDC	CSS de Nou Barris	Nre. total
Informació o sensibilització				
Suport a grups i col·lectius	Taula Jove de la Trinitat Nova	Sí	CSS zona centre alta	4
	Projecte Franja de la Trinitat Nova	Sí	CSS zona centre alta	
	C. Socioeducativa de la Trinitat Nova	Sí	CSS zona centre alta	
	G. Fibromiàlgia de les Roquetes	Sí	CSS zona centre alta	
Suport a iniciatives Veïnals	Ser Gran al Verdum	Sí	Pau Casals, z. centre baixa	1
Cohesió o transformació social	Nucli tècnic	Sí	Pau Casals, z. centre baixa	7
	C. de Salut de la Trinitat Nova	Sí	CSS zona centre alta	
	C. de Salut de les Roquetes	Sí	CSS zona centre alta	
	T. Inserció Sociolaboral R.	Sí	CSS zona centre alta	
	T. Socioeducativa PDC R.	Sí	CSS zona centre alta	
	Taula Prevenció PDC de les Roquetes	Sí	CSS zona centre alta	
	Taula d'Entorn de les Roquetes	Sí	CSS zona centre alta	

Font: elaboració pròpia.

Al districte de Nou Barris no hi trobem accions comunitàries classificades com a accions d'informació o sensibilització.

Totes les accions comunitàries estan vinculades als PDC que es porten a terme al districte. Hi ha quatre accions classificades com a accions de suport a grups i col·lectius, una com a suport a iniciatives veïnals i set com a accions de cohesió o transformació social.

No existeix una relació entre tipologia d'acció i barri o PDC on es desenvolupa.

3.6.8 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Associacions	Bon veïnatge	Cultura/Lleure	Educ./Formació	Entorn i habit.	Immig./Inte.cul.	Inserció soc. i lab.	N. tecnologies	Prom. econòmica	Salut	Voluntariat	D'altres
Suport a grups i col·lectius	Taula Jove de la Trinitat Nova	Sí			1	2		3						
	Projecte Franja de la Trinitat Nova	Sí			1	2		3						
	C. Socioeducativa de la Trinitat Nova	Sí			2	1								
	G. Fibromiàlgia de les Roquetes	Sí										1		
Suport a iniciatives veïnals	Ser Gran al Verdum	Sí											1	
Cohesió o transformació social	Nucli tècnic	Sí		1				1				1	1	
	C. de Salut de la Trinitat Nova	Sí		2								3	1	
	C. de Salut de les Roquetes	Sí											1	
	T. Inserció Sociolaboral R.	Sí				2	3	3	1	3	3			
	T. Socioeducativa PDC R.	Sí	3		3	1		2	3	3		3		
	Taula Prevenció PDC de les Roquetes	Sí		1										
	Taula d'Entorn de les Roquetes	Sí	2		2	1	2	2	2	2		2		

Font: elaboració pròpia.

Les accions comunitàries identificades a Nou Barris treballen totes les categories d'àmbits d'actuació recollides en la fitxa.

Independentment del nivell de prioritat, els àmbits d'actuació treballs per un nombre major d'accions comunitàries són els d'educació/formació i immigració/interculturalitat, es treballen en un total de sis accions cadascun.

Pel que fa als diferents nivells de prioritat, observem que són àmbits d'actuació molt prioritaris el voluntariat (en quatre accions), educació/formació (en tres accions) i salut, cultura i lleure i bon veïnatge (en dues accions cadascun).

3.6.9 SECTORS DE POBLACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Infància	Adolesc./Joves	Adults	Gent gran	P. nouvingudes	Dones	Població gral.	D'altres
Suport a grups i col·lectius	Taula Jove de la Trinitat Nova	Sí		1			2			
	Projecte Franja de la Trinitat Nova	Sí		1			2			
	C. Socioeducativa de la Trinitat Nova	Sí	1	1						
	G. Fibromiàlgia de les Roquetes	Sí			1	2				
Supor iniciatives veïnals	Ser Gran al Verdum	Sí				1				
Cohesió o transformació social	Nucli tècnic	Sí				1			1	
	C. de Salut de la Trinitat Nova	Sí				1			2	
	C. de Salut de les Roquetes	Sí							1	
	T. Inserció Sociolaboral R.	Sí		1	1		1	1	1	
	T. Socioeducativa PDC R.	Sí	1	1	3		3	3	2	
	Taula Prevenció PDC de les Roquetes	Sí			1				1	
	Taula d'Entorn de les Roquetes	Sí		1			1			

Font: elaboració pròpia.

Fent una anàlisi general del conjunt de fitxes recollides, podem observar que els sectors de població adolescents/joves i població en general són considerats de prioritat màxima. El primer és considerat com a molt prioritari en sis accions comunitàries; el segon és considerat com a molt prioritari en quatre accions i com a bastant prioritari en dues més.

Per ordre de prioritat, seguidament ve la gent gran —que és considerat molt prioritari en tres accions i bastant prioritari en una altra—, adults —que és considerat molt prioritari en tres accions i poc prioritari en una altra— i persones nouvingudes —que és considerat molt prioritari en dues accions, bastant prioritari també en dues accions i poc prioritari en una altra.

3.6.10 OPORTUNITATS I FORTALESES

Tipologia d'accions	Acció comunitària	Oportunitats i fortaleSES
Suport a grups i col·lectius	Taula Jove de la Trinitat Nova	Respon a les necessitats dels joves. Implicació dels tècnics i capacitats de creació de projectes.
	Projecte Franja de la Trinitat Nova	Respon a les necessitats dels joves i alta implicació dels tècnics. Alta participació.
	C. Socioeducativa de la Trinitat Nova	Alta participació. Suport econòmic del Pla d'Entorn.
	G. Fibromiàlgia de les Roquetes	Emmarcat en el PDC. Elaboració de diagnòstic i propostes de forma conjunta. Disponibilitat professional per portar grups. La voluntat del mateix grup.
Suport a iniciatives veïnals	Ser Gran al Verdum	El projecte de voluntaris com a forma de concretar accions adreçades a la gent gran. El treball en xarxa.
Cohesió o transformació social	Nucli tècnic	Participació i implicació dels serveis i recursos tècnics. Creació d'un model organitzatiu que canalitza la participació.
	C. de Salut de la Trinitat Nova	Projecte definit a partir de les necessitats reals del barri. Implicació dels serveis i bona coordinació. Resposta positiva per part de la població (voluntaris i gent gran).
	C. de Salut de les Roquetes	Espai de treball consolidat. Oportunitat d'apropar els usuaris del CSS a les dinàmiques més comunitàries.
	T. Inserció Sociolaboral R.	Creació d'una xarxa d'inserció sociolaboral, la incorporació de nous agents. Formar part d'un PDC.
	T. Socioeducativa PDC R.	Alta representació d'agents del territori, consens, voluntat de fer feina, bona coordinació. Estar dins d'un PDC.
	Taula Prevenció PDC de les Roquetes	L'ús de la taula per part del barri. La gran representació d'agents veïnals i serveis. Formar part d'un PDC.
	Taula d'Entorn de les Roquetes	Representació de tots els agents que treballen amb adolescents i joves. Dissenyar una alternativa consensuada i globalitzadora per a joves de 12 a 16 anys. El PDC.

Font: elaboració pròpia.

En relació amb les oportunitats i fortaleSES de les accions comunitàries del districte de Nou Barris, fent un exercici de síntesi, podem dir que gran part responen de forma genèrica a les oportunitats i fortaleSES pròpies del treball comunitari i en xarxa, per exemple l'elaboració de diagnòstics i propostes de treball conjunt, la participació de serveis i recursos tècnics, o que les accions responguin a necessitats definides pels mateixos beneficiaris, entre d'altres. De forma més específica podem identificar altres oportunitats i fortaleSES més vinculades a les mateixes experiències de Nou Barris, com ara la vinculació amb els PDC, l'alta participació assolida, la consolidació d'espais de treball o el finançament d'accions per part del pla educatiu d'entorn, entre d'altres.

3.6.11 AMENACES I DEBILITATS

Tipologia d'accions	Acció comunitària	Amenaces i debilitats
Suport a grups i col·lectius	Taula Jove de la Trinitat Nova	Taula recent amb poc suport i difusió. Falta d'infraestructures. Manca d'estabilitat econòmica i transparència en els recursos per desenvolupar les accions de la taula. Debilitat de l'objectiu comú.
	Projecte Franja de la Trinitat Nova	Falta d'infraestructures per a les accions i inestabilitat pressupostària.
	C. Socioeducativa de la Trinitat Nova	Metodologia de treball, dificultat per concretar accions, planificar i avaluar. Dedicació horària limitada.
	G. Fibromiàlgia de les Roquetes	Procés lent de treball.
Suport a iniciatives veïnals	Ser Gran al Verдум	Pèrdua de perspectiva dels objectius inicials. Falta d'avaluació dels objectius. Visibilitat dels resultats a mitjà-llarg termini.
Cohesió o transformació social	Nucli tècnic	Indefinició de l'encàrrec institucional per participar en aquest tipus de processos, hores personals o abandonament. Els canvis de professionals, tant de l'equip comunitari com dels serveis.
	C. de Salut de la Trinitat Nova	Poc suport i coordinació amb el PDC.
	C. de Salut de les Roquetes	Canvis de professionals que han suposat certa intermitència en el desenvolupament de les accions.
	T. Inserció Sociolaboral R.	Crisi econòmica, retall de recursos per a aquestes accions. Finalització de programes de l'administració en el barri.
	T. Socioeducativa PDC R.	Crisi econòmica, retall de recursos. Existència de respostes a problemes que superen el marc d'actuació de la taula. Cansament i desànim davant la manca de respostes institucionals per part del Consorci d'Educació.
	Taula Prevenció PDC de les Roquetes	Dificultat de trobar solucions a problemes plantejats. Necessitat de respostes que depenen d'agents externs a la taula.
	Taula d'Entorn de les Roquetes	Crisi econòmica. Manca de resposta institucional i de consens en línies de treball.

Font: elaboració pròpia.

En relació amb les amenaces i debilitats, a partir de l'anàlisi de les fitxes i fent una generalització, podem agrupar-les en dos conjunts: les referents a la mateixa organització dels serveis socials i dels PDC i les referents al moment socioeconòmic actual.

Entre el primer grup trobem qüestions com la indefinició de l'encàrrec institucional en relació amb el treball comunitari, els canvis de professionals, la centralitat de la gestió econòmica per part de les entitats per a determinats projectes, la inestabilitat del finançament o, l'abordament de temàtiques o problemàtiques que necessiten solucions o respostes institucionals que superen els mateixos actors participants en les accions.

En el segon grup trobem principalment la crisi econòmica actual, la qual pot ser una amenaça per al finançament de futures accions.

Al marge d'aquests dos grans grups, trobem algunes dificultats més específiques molt vinculades a les experiències concretes, com per exemple el procés lent de treball, la falta d'avaluació de les accions, entre d'altres.

3.6.12 ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

Tipologia d'accions	Acció comunitària	Aspectes que cal aprofundir
Suport a grups i col·lectius	Taula Jove de la Trinitat Nova	Millorar la metodologia de treball. Escriure el projecte. Promoure el suport veïnal/institucional.
	Projecte Franja de la Trinitat Nova	Millorar la capacitat de documentar el procés, escriure projectes, avaluacions, diagnòstic, etc.
	C. Socioeducativa de la Trinitat Nova	Millorar la metodologia de treball de la taula.
	G. Fibromiàlgia de les Roquetes	Reflexió sobre el paper del CSS en la continuïtat del projecte.
Suport a iniciatives veïnals	Ser Gran al Verдум	Avaluar i mesurar l'impacte del projecte.
Cohesió o transformació social	Nucli tècnic	En la comunicació i coordinació amb la resta d'agents del pla.
	C. de Salut de la Trinitat Nova	Millora de la coordinació amb la resta del PDC.
	C. de Salut de les Roquetes	El paper del CSS en les accions que se'n deriven.
	T. Inserció Sociolaboral R.	Recursos externs a les administracions. Coneixement d'altres experiències. En la contractació de col·lectius amb dificultats d'inserció per part de l'administració (pressió).
	T. Socioeducativa PDC R.	Referents als recursos i figures necessàries per al desenvolupament d'accions concretes. Referents a la participació estable dels agents educatius i del suport del districte.
	Taula Prevenció PDC de les Roquetes	Concretar i executar una acció realitzable per la Taula.
	Taula d'Entorn de les Roquetes	Cerca de recursos externs a l'Administració. Optimització de recursos participants, SOIA i casal de joves. Incrementar els participants i vincle (12 a 16 anys) als equipaments juvenils del barri. Generació d'ocupació.

Font: elaboració pròpia.

En relació amb els aspectes que cal aprofundir, destaquem:

- Els relacionats amb les metodologies de treball concretes en les mateixes taules de treball o al llarg del procés, documentació i redacció de projectes, avaluació de l'impacte del projecte, comunicació i coordinació amb la resta del PDC, coneixement d'altres experiències.
- Els relacionats amb els recursos i formes de gestió d'accions, cerca de recursos externs a les administracions, optimització dels recursos aportats pels serveis participants.
- Els relacionats amb objectius molt específics o amb obstacles que han aparegut a l'hora de desplegar les accions, com ara aconseguir la participació estable de determinats actors, aconseguir la contractació de col·lectius amb dificultats d'inserció per part de les administracions, aconseguir desenvolupar una acció concreta per part de la taula, entre d'altres.

3.6.13 BONES PRÀCTIQUES

Tipologia d'accions	Acció comunitària	Bones pràctiques
Suport a grups i col·lectius	Taula Jove de la Trinitat Nova	Obrir-se a les demandes dels joves, i implicació d'aquests. Coordinació entre serveis.
	Projecte Franja de la Trinitat Nova	Coordinació entre serveis, multiplica possibilitats de generar accions. Implicació dels joves en l'impuls de les accions.
	C. Socioeducativa de la Trinitat Nova	Espai de coneixença i intercanvi. Participació de diferents serveis.
	G. Fibromiàlgia de les Roquetes	-
Suport a iniciatives veïnals	Ser Gran al Verdum	-
Cohesió o transformació social	Nucli tècnic	-
	C. de Salut de la Trinitat Nova	Capacitat de treball conjunt i coordinació dins la Comissió.
	C. de Salut de les Roquetes	
	T. Inserció Sociolaboral R.	Generar llocs de treball i formació ocupacional al barri. Treball en l'àmbit del districte.
	T. Socioeducativa PDC R.	Generar llocs de treball. El treball per l'èxit escolar i per prevenir l'absentisme. Oferir alternatives de lleure assequibles. Fer front comú davant les necessitats educatives i econòmiques del barri. Rendibilitzar les infraestructures del territori.
	Taula Prevenció PDC de les Roquetes	La taula com a lloc de trobada de professionals i veïns per pensar en accions conjuntes.
	Taula d'Entorn de les Roquetes	Generar llocs de treball. Oferir alternatives de lleure assumibles, unificació d'esforços davant les necessitats de lleure existents al barri.

Font: elaboració pròpia.

Més enllà de les bones pràctiques que pugui aportar la metodologia de treball comunitari, s'identifica com a bona pràctica

en tres de les experiències la generació de llocs de treball vinculats a les accions comunitàries.

3.6.14 CONCLUSIONS SOBRE NOU BARRIS

Les breus conclusions que presentem a continuació es fonamenten en dos nivells d'anàlisi o reflexió:

- en l'anàlisi de les fitxes recollides,
- en les reflexions i informacions recollides en les trobades amb les diferents direccions dels CSS.

Fent un anàlisi de les fitxes veiem que el conjunt de les dotze accions comunitàries de Nou Barris tenen una vinculació directa amb els plans comunitaris que es desenvolupen a la zona centre alta i centre baixa de Nou barris, els de la Trinitat Nova, les Roquetes i el Verdum.

El tipus d'accions que es desenvolupen en els serveis socials en el marc d'aquests plans comunitaris van més enllà de la participació i reflexió en espais de treball conjunt amb entitats, veïns i d'altres serveis; en alguns casos els mateixos serveis socials fan un cert paper d'impuls i lideratge en les accions.

Anant més enllà de l'anàlisi de les fitxes, cal constatar que l'existència d'un pla comunitari no assegura la participació del CSS del territori. Aquest és el cas del PDC de la Ciutat Meridiana, en què diverses arrencades i aturades del procés, canvi de dinamitzadors, etc., han fet que el mateix centre de serveis socials s'apropi amb prudència a aquesta iniciativa per la pèrdua de legitimitat i credibilitat que li ha suposat davant d'altres actors.

Per altra banda, cal constatar que el paper dels centres de serveis socials al llarg d'aquests anys ha anat evolucionant, depenent no només del lideratge veïnal, sinó també de la mateixa estabilitat del personal dels centres quant a rotació d'aquests, o la pressió assistencial emergent. Segons les converses mantingudes, el fet de participar en un PDC permet reorientar dinàmiques i incorporar usuaris dels centres en espais normalitzats de relació al barri, espais més col·lectius i comunitaris. També es constata l'esforç d'anar incorporant nous membres de l'equip dels CSS en aquestes dinàmiques més comunitàries, sobretot en les noves incorporacions que no han pogut viure l'inici dels PDC o l'inici de determinats projectes en què participen serveis socials.

La participació en els PDC, en alguns dels casos recollits, ha permès impulsar iniciatives i treballs amb col·lectius

d'interès o prioritari per a l'acció de serveis socials, inclús superar la territorialitat barri per plantejar propostes més

integrals. Aquests han estat els casos, per exemple, dels projectes Taula de Joves de la Trinitat Nova, i el Projecte Franja posterior, en què s'ha iniciat un treball amb el col·lectiu d'adolescents i joves del barri, amb implicació directa d'educadores de serveis socials i del programa APC. Altres exemples són la Taula d'Inserció Laboral, que, juntament amb serveis d'inserció i ocupació municipals, ha permès articular un treball que supera la dimensió de barri, amb l'objectiu de generar ocupació a tota la zona del centre de Nou Barris, alta i baixa, aproximant els recursos aconseguits, plans d'ocupació, etc., a les dinàmiques i accions impulsades en els PDC.

Una de les preocupacions de les experiències és la dificultat per dimensionar l'impacte de les accions desenvolupades. Parlem de processos a mitjà i llarg termini, que suposen una implicació regular als professionals dels CSS, més o menys intensa depenent del projecte. Els equips valoren positivament aquesta participació i intueixen que contribueixen a la millora de determinades situacions i a la consolidació de la prevenció adreçada a infants i joves, implicant-hi famílies, escoles i entitats, però sense tenir actualment indicadors d'impacte de les actuacions. La manca d'indicadors no contraresta la percepció o intuïció que determinades situacions que milloren són conseqüència d'aquest tipus de treball.

La tensió entre pressió assistencial i participació en les accions comunitàries és una evidència en aquestes i d'altres accions comunitàries de la ciutat en què participen els CSS. Per altra banda, en el cas del Nou Barris comencen a aparèixer de forma evident iniciatives que poden donar resposta a necessitats que han de cobrir serveis socials, i que per tant formen part d'aquesta pressió assistencial. Els projectes Ser Gran al Verdum, o el projecte Persones ajuden Persones de la Comissió de Salut del PDC de la Trinitat Nova, poden donar resposta directa, articulada en gran part pels mateixos veïns, a necessitats difícilment abordables en solitari pels CSS, com el cas de la gent gran sola o desatesa.

Més enllà de les experiències exposades volem destacar algunes reflexions i dubtes que van aparèixer en les discussions amb les direccions dels centres de serveis socials sobre què es pot considerar com una acció comunitària.

Projectes com el JASP (Joves Adolescents Sexualment Preparats), en què es fan tallers d'afectivitat i sexualitat als IES, es va qüestionar si eren treball grupal o comunitari, perquè no tractaven de grups d'usuaris propis dels CSS. Per fer la classificació d'aquest tipus de projectes es va prendre com a criteri determinar si els objectius eren individuals —llavors parlariem de treball grupal—, o si els objectius responien a apoderar aquests grups perquè després ells fossin impulsors d'accions —llavors parlariem de treball comunitari. Aplicant aquest criteri, projectes com el JASP, les sessions d'acollida per a immigrants o les sessions Informatives o de sensibilització grupals per la llei de dependència, es classificarien com a treball grupal, motiu pel qual no apareixen en l'informe. Un altre tipus d'accions clarament grupals, de les quals tampoc s'ha elaborat fitxa, han estat els grups de dones i fills víctimes de violència, que encara que puguin plantejar accions de relació i vinculació amb el territori tenen uns objectius clarament individuals.

En relació amb els espais de treball conjunt i en xarxa es va donar una discussió similar: tot espai en què participen serveis socials i que té relació i vinculació amb el territori pot ser considerat com una acció d'atenció col·lectiva? La resposta construïda conjuntament va ser que no. Només

quan l'objectiu i la intencionalitat és promoure un paper actiu i impulsor d'accions per la població podem parlar d'una acció comunitària articulada a partir del treball en xarxa. Així doncs, la participació a les comissions socials de les escoles, la Taula de Salut Mental, o inclús la Taula Jove de la Ciutat Meridiana, que va ser creada anys enrere pel PDC però actualment és un espai de coordinació entre serveis i entitats prestadores de serveis, van quedar fora de l'informe.

En relació amb un altre tipus d'activitats que no tenen una dimensió relacional o de treball amb persones, i per tant no classificades com a accions comunitàries, però que funcionen com a recurs per a la comunitat, s'han identificat els taulells d'intercanvi. Aquests taulells són un recurs que utilitzen les persones que s'adrecen a serveis socials, en què es penges ofertes i demandes, laborals, d'habitatge, d'acompanyament, etc.

Un dels dubtes no resolts en aquest debat amb els CSS va ser com cal catalogar les accions impulsades pels educadors APC (a partir del carrer). No hi ha dubte sobre les accions emmarcades en projectes concrets dels CSS, quan són accions comunitàries. Els dubtes apareixien sobre les activitats emmarcades en la programació de ciutat, com ara

3.7 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Sant Andreu

Presentem a continuació un breu resum de les informacions recollides en les quatre fitxes identificatives de les accions comunitàries del Districte de **Sant Andreu**

3.7.1 IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ (Territori d'actuació i any d'inici)

Títol de l'acció comunitària	Any d'inici	CSS de Sant Andreu
Xarxa Jove Bon Pastor	2007	La Franja Besòs, el Bon Pastor
Projecte Comunitari NASACO	2001	Garcilaso
Persones Grans, Grans Persones	2009	Garcilaso
Xarxa d'Atenció a la Petita Infància	2008	Districte: Garcilaso, la Franja del Besòs, el Bon Pastor, Sant Andreu

Font: elaboració pròpia.

Al districte de Sant Andreu hi ha un total de quatre accions comunitàries en què participen els CSS:

- una als barris de la Franja del Besòs i el Bon Pastor amb la participació del CSS del mateix nom,
- dues als barris de Navas, la Sagrera i Congrés-Indians, amb la participació del CSS Garcilaso, i
- una al conjunt del districte de Sant Andreu, en què participen els tres CSS del districte.

3.7.2 PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

La Xarxa Jove Bon Pastor és impulsada de forma conjunta entre l'Administració local i entitats.

Les dues accions en què participa el CSS Garcilaso tenen com a promotor únic aquest servei municipal.

La Xarxa d'Atenció a la Petita Infància té com a promotor l'Administració, l'Institut Municipal d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona.

3.7.3 EQUIP TÈCNIC

Títol de l'acció comunitària	Referents i professionals	Principals rols
Xarxa Jove Bon Pastor	Educadors del Servei de Dinamització Juvenil i APC	Promotor, planificador, facilitador
Projecte Comunitari NASACO	Directora CSS, educadors i doctora Centre de Joves Garcilaso	Dinamitzador, constructor de relacions
Persones Grans, Grans Persones	Doctora CSS, psicòloga, TS	Líder, promotor
Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	Doctora Escola Bressol, doctora CSS i altres serveis	

Font: elaboració pròpia.

Dins de l'equip tècnic hi trobem diferents perfils professionals dels CSS (psicòlegs, treballadors socials i educadors), a més dels educadors del programa APC (a partir del carrer).

3.7.4 OBJECTIUS GENERALS

	Objectius generals i objectius de procés
Xarxa Jove Bon Pastor	Organitzar activitats pels professionals adreçades als joves i adolescents. Donar resposta comunitària a les demandes dels joves. Donar una alternativa a l'oci dels joves. Promoure la participació dels joves en la planificació i organització.
Projecte Comunitari NASACO	Promoure el benestar i la participació dels adolescents a partir de la xarxa. Que les entitats i serveis promoguin recursos per a adolescents. Ofertir activitats als adolescents que promoguin la seva participació.
Persones Grans, Grans Persones	Millorar el benestar de les persones grans, fomentant les relacions amb l'entorn, prevenint situacions d'aïllament social. Impulsar el protagonisme actiu de les persones grans en tots els àmbits articulant espais de participació. Enfortir i millorar els espais propis de dinamització de la gent gran.
Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	Compartir i millorar la criança i educació de la petita infància a partir de la coresponsabilitat dels agents implicats, famílies, professionals i entitats. Implicar-hi les diferents institucions, promoure la cultura de la petita infància, contribuir a fer que les famílies se sentin competents en la criança, etc.

Font: elaboració pròpia.

A partir de les fitxes podem dir que dues de les accions comunitàries del districte tenen com a objectius generals fomentar la participació dels joves i donar resposta a les seves necessitats.

Una altra acció centra els seus objectius a donar resposta a les necessitats de la gent gran i promoure la seva participació. I, finalment, l'acció comunitària del districte té com a objectiu principal millorar l'educació i criança de la petita infància coresponsabilitzant també famílies i entitats.

3.7.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

	Projectes o accions
Xarxa Jove Bon Pastor	Suport a l'organització i organització d'activitats, d'estiu, de calendari festiu i esportives.
Projecte Comunitari NASACO	Participar en els grups de treball (lleure, educació i intercultural) per promoure l'organització d'activitats i accions. Participar en la secretaria tècnica, línies de treball i recerca de recursos econòmics.
Persones Grans, Grans Persones	Activitats de conscienciació i sensibilització, de promoció del voluntariat i bon veïnatge, enfortiment de la xarxa social que treballa amb gent gran.
Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	Participació en espais conjunts de treball, planificació i coordinació, participació en l'elaboració de proposta formativa, activitats comunitàries amb famílies, participació en el catàleg de serveis per a la petita infància.

Font: elaboració pròpia.

Com a projectes o accions dels CSS podem esmentar, per una banda, els referents a la participació en espais i taules de treball conjunt i, per altra banda, els que fan referència al desenvolupament d'accions concretes o suport al desenvolupament d'aquestes, per exemple activitats esportives o accions de sensibilització.

3.7.6 RELACIÓ D'ENTITATS O SERVEIS PARTICIPANTS

	Entitats i serveis participants
Xarxa Jove Bon Pastor	Biblioteca, CSS (APC), centre cívic, Secretariado Gitano, serveis de dinamització juvenil, altres (colla de bruixes i diables, etc.)
Projecte Comunitari NASACO	CSS, Centre Garcilaso, Centre Obert, 3 IES, EAP Sant Andreu, AMPA IES, esplai
Persones Grans, Grans Persones	Tres associacions de veïns, dos centres de salut, sis casals de gent gran, tres parròquies, un centre cívic, una associació i una entitat caritativa
Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	Nous serveis (entre educatius i socio-sanitaris) i l'AMPA d'una escola bressol

Font: elaboració pròpia.

Els serveis i entitats participants segons les fitxes recollides són força diferents depenent de les experiències:

- A Xarxa Jove Bon Pastor són bàsicament serveis i entitats gestores de projectes, amb algunes entitats de joves. N'hi ha un total de sis recollides a la fitxa.
- A NASACO hi participen set serveis i dues entitats (una AMPA d'un IES i un esplai).
- A Persones Grans, Grans Persones tenim el major nombre de participants: un total de disset entre serveis i entitats.
- A Xarxa d'Atenció a la Petita Infància hi ha una participació àmpliament majoritària de serveis, nou en total, amb la participació d'una entitat.

3.7.7 TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Les quatre accions comunitàries dels CSS de Sant Andreu es poden classificar segons la taula que mostrem a continuació.

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	PDC	CSS de Sant Andreu	Nre. total
Suport a grups i col·lectius	Xarxa Jove Bon Pastor	No	La Franja Besòs, el Bon Pastor	1
	Projecte Comunitari NASACO	No	Garcilaso	
Cohesió o transformació social	Persones Grans, Grans Persones	No	Garcilaso	3
	Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	No	Garcilaso	

Font: elaboració pròpia.

Les accions comunitàries recollides a les fitxes de Sant Andreu es classifiquen en dues categories: una acció de suport a grups i col·lectius, i tres accions classificades com a cohesió o transformació social.

Cap de les accions recollides a les fitxes té vinculació amb un PDC.

3.7.8 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Associacions	Bon veïnatge	Cultura/Lleure	Educ./Formació	Entorn i habit.	Immig./Inte.cul.	Inserció social	N. tecnologies	Prom. econòmica	Salut	Voluntariat	D'altres
Suport a grups i col·lectius	Xarxa Jove Bon Pastor	No			1									
	P. Comunitari NASACO	No			1	1		2						
Cohesió o transformació social	Persones Grans, Grans Persones	No	2	1									1	
	Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	No				1	3	3				1		

Font: elaboració pròpia.

Els àmbits d'actuació de cultura/lleure i educació/formació són identificats com a molt prioritaris en cadascuna de les dues accions comunitàries.

Salut i voluntariat també reben la puntuació de molt prioritaris per l'acció comunitària.

Els àmbits d'inserció laboral, noves tecnologies i promoció econòmica no són valorats com a prioritaris per cap de les accions comunitàries del districte.

3.7.9 SECTORS DE POBLACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Infància	Adolesc./Joves	Adults	Gent gran	P. nouvingudes	Dones	Població gral.	D'altres
Suport a grups i col·lectius	Xarxa Jove Bon Pastor	No		1						
	P. Comunitari NASACO	No		1			2			1
Cohesió o transformació social	Persones Grans, Grans Persones	No				1			2	
	Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	No	1							

Font: elaboració pròpia.

Segons les fitxes recollides, els sectors de població treballats amb major prioritats són adolescents/joves, en dues accions comunitàries, i infància, gent gran i d'altres, per cada experiència.

Els adults i les dones no són treballats com a sector de població de forma específica per cap de les accions comunitàries del districte.

3.7.10 OPORTUNITATS I FORTALESES

	Oportunitats i fortaleeses
Xarxa Jove Bon Pastor	Centralitzar les demandes dels joves en un espai comú. Enfortir la participació dels joves en el seu entorn immediat.
Projecte Comunitari NASACO	S'han generat moltes activitats. Vuit anys de trajectòria. Gran flexibilitat per adaptar-se al moment i necessitats.
Persones Grans, Grans Persones	Diagnòstic social fet en el nostre servei. Compromís total de l'equip. Hi ha entitats i serveis amb què ja s'ha treballat en altres projectes.
Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	Bona predisposició al treball en xarxa. Acord institucional per garantir la participació dels i les professionals. Interès i competència de les famílies en la criança i educació dels fills.

Font: elaboració pròpia.

Les oportunitats i fortaleeses identificades en el conjunt de fitxes estan estretament lligades a les característiques i procés de cadascuna de les accions comunitàries. Difícilment les podem anomenar o classificar de forma genèrica.

3.7.11 AMENACES I DEBILITATS

	Amenaces i debilitats
Xarxa Jove Bon Pastor	Dificultats de conciliar un horari entre els diferents membres de la Xarxa. Dificultat d'implicar-hi els centres educatius. Pocs recursos econòmics.
Projecte Comunitari NASACO	La coordinació entre entitats, persones representants i grups de treball. Renovació de les persones implicades.
Persones Grans, Grans Persones	Projecte nou. Manca de temps per la pressió assistencial, jornades reduïdes, etc. Incertesa de la resposta dels serveis a la proposta dels projectes.
Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	Pressió assistencial que dificulta la coordinació entre serveis. Desorientació dels pares per exercir com a referents, manca de conciliació vida laboral i familiar, crisi econòmica, sobreinformació, desconeixement de serveis.

Font: elaboració pròpia.

En relació amb les amenaces i debilitats, les podem agrupar en dos grups: les que es deriven de la dinàmica i metodologia de treball, com ara les dificultats de conciliar horaris entre diferents serveis, o les dificultats de coordinació entre aquests, i les que es deriven de característiques molt més concretes de cada acció, pocs recursos econòmics, inexistència de renovació de les persones implicades, manca de temps, etc.

3.7.12 ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

	Aspectes
Xarxa Jove Bon Pastor	Estratègies per implicar les escoles en l'organització d'algunes activitats. Promoure la participació dels joves del barri en l'organització d'activitats.
Projecte Comunitari NASACO	La participació dels nois i noies.
Persones Grans, Grans Persones	S'anirà veient segons com evoluciona el procés..
Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu	Millorar la coordinació entre equipaments i entitats. En un llenguatge comú entre equipaments per compartir el suport a les famílies.

Font: elaboració pròpia.

Els aspectes que cal aprofundir, segons les fitxes, també són molt diversos, i van des de la implicació de determinats serveis fins a la participació dels nois i noies, o la millora de la coordinació.

3.7.13 BONES PRÀCTIQUES

	Aspectes
Xarxa Jove Bon Pastor	Es treballa a partir de les propostes específiques que realitzen els joves.
P. Comunitari NASACO	Els nois i noies coneixen NASACO i s'hi identifiquen. Rendibilitzem recursos: pista de l'IES, xerrada de formació.

Font: elaboració pròpia.

Segons les fitxes, només dues experiències han identificat bones pràctiques: les que treballen amb el col·lectiu de joves i adolescents.

3.7.14 CONCLUSIONS SOBRE SANT ANDREU

Les breus conclusions que presentem a continuació es fonamenten en dos nivells d'anàlisi o reflexió:

- en l'anàlisi de les fitxes recollides,
- en les reflexions i informacions recollides en les trobades amb les diferents direccions dels CSS.

Segons les quatre fitxes recollides al districte de Sant Andreu podem dir que les accions comunitàries amb participació dels respectius centres de serveis socials s'articulen a partir del treball conjunt entre serveis públics i entitats, i a partir d'espais de treball conjunt, amb diferents nivells d'organització depenent del projecte.

Les accions identificades a les fitxes tenen com a sectors prioritaris d'actuació diferents grups d'edat, la petita infància (Xarxa d'Atenció a la Petita Infància), els adolescents i joves (Xarxa Bon Pastor i Projecte Comunitari NA-SACO) i la gent gran (Persones Grans, Grans Persones).

De forma general podem dir que en les accions comunitàries del districte de Sant Andreu en què participen els CSS aquests hi fan un paper central de forma majoritària. Segons el que recullen les fitxes, cap d'aquestes accions està vinculada a cap pla comunitari, encara que s'ha de destacar que tres d'aquestes accions han estat classificades segons Calaixos (2) com a accions de cohesió i transformació social. L'altra ha estat classificada com a acció de suport a grups i col·lectius. Analitzant la forma d'organització de les quatre, podem dir que responen de forma similar en espais de treball conjunt o comissions de treball tipus PDC, encara que amb un major pes dels serveis públics.

En relació amb l'impacte i resultat de les accions, segons les fitxes i les informacions aportades pels CSS, les experiències adreçades a joves són ben valorades pels mateixos equips, la població i les entitats amb què es treballa. En relació amb les dues experiències més recents, Persones Grans, Grans Persones i Xarxa d'Atenció a la Petita Infància de Sant Andreu, s'està en moments molt incipients per determinar-ne l'impacte.

Més enllà de les fitxes recollides, entrant en les informacions aportades pels CSS en la sessió de treball conjunt anterior a la presentació definitiva de les fitxes, volem destacar algunes reflexions que hi van aparèixer.

Al districte de Sant Andreu s'estan desenvolupant accions de treball grupal amb vinculació amb el territori. Aquestes accions han estat considerades com a treball grupal, ja que els seus objectius són individuals en relació amb els seus membres, per exemple el projecte Jovial, que fa tasques d'acompanyament, suport per fer els deures, etc.

Per altra banda, els CSS també participen en espais de treball conjunt i en xarxa, com les comissions socials escolars, la Taula de Convivència del Bon Pastor, la Xarxa d'Entitats i Serveis del Bon Pastor, entre d'altres. La participació en aquests espais no ha estat valorada com una acció comunitària, o bé pel fet que la participació en aquests ha estat molt esporàdica, i per tant no ha fet modificar les formes de treballar del CSS, o bé perquè són espais clarament de coordinació institucional, per al seguiment de casos, definició de circuits i protocols, etc.

(2) BÀRBARA, Bet; CRUGEIRA, Àngels; MUNGUILLÓN, Pilar; PALOU, Montse. *Calaixos. Una proposta de classificació de les atencions col·lectives de serveis socials d'atenció bàsica*. Març del 2009.

3.8 Accions d'Atenció Col·lectiva de Serveis Socials de Sant Martí

A continuació presentem un breu resum de les informacions més rellevants extretes de les quatre fitxes de les accions comunitàries del districte de **Sant Martí**.

3.8.1 IDENTIFICACIÓ I UBICACIÓ (Territori d'actuació i any d'inici)

Títol de l'acció comunitària	Any d'inici	CSS de Sant Martí
PDC Besòs Maresme	2005	Besòs
Projecte Dona i Cultura	2007	Besòs
Projecte Voluntaris pels Grans	2007	Besòs
PDC Apropem-nos	2001	El Poblenou

Font: elaboració pròpia.

Al districte de Sant Martí s'han identificat quatre accions comunitàries, tres accions al barri del Besòs i una al barri del Poblenou. Aquesta darrera és la més antiga del districte, i es remunta a l'any 2001.

No existeixen accions comunitàries que impliquin diversos centres de serveis socials de forma conjunta.

3.8.2 PROMOTORS DE L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Títol de l'acció comunitària	Promotors de l'acció comunitària
PDC Besòs Maresme	Ajuntament de Barcelona i Generalitat de Catalunya (inicials)
Projecte Dona i Cultura	PDC Besòs Maresme i CSS Besòs
Projecte Voluntaris pels Grans	CSS Besòs, Centre Cívic, Cooperativa d'Habitatge Sagrat Cor
PDC Apropem-nos	Serveis personals districte Sant Martí, CSS el Poblenou, AV el Poblenou, parròquies i altres entitats

Font: elaboració pròpia.

Segons les fitxes recollides al districte de Sant Martí, totes les accions comunitàries han estat promogudes de forma conjunta entre administracions i entitats.

En el cas del PDC Besòs Maresme s'identifiquen com a promotors de l'acció comunitària les entitats, encara que inicialment la van promoure les administracions.

3.8.3 EQUIP TÈCNIC

Títol de l'acció comunitària	Referents i professionals	Principals rols
PDC Besòs Maresme	Doctora CSS, i diferents perfils de l'equip del centre	Planificador, comunicador, constructor de relacions, estrateg, educador
Projecte Dona i Cultura	Doctora i diferents perfils del CSS	Planificador, dinamitzador, gestor i coordinador d'accions concretes
Projecte Voluntaris pels Grans	Doctora i diferents perfils del CSS	Planificador, comunicador, constructor i potenciador de relacions
PDC Apropem-nos	Doctora, dues treballadores socials i dos educadors APC	Comunicador, constructor de relacions, estrateg, facilitador, innovador, etc. (depèn del moment del procés)

Font: elaboració pròpia.

En el conjunt d'accions comunitàries desenvolupades pel CSS Besòs Maresme, segons la classificació feta pel PC City (1), s'identifiquen rols de promotor per part del centre de serveis socials.

En el PDC Apropem-nos, en què participa el CSS el Poblenou, segons la classificació feta pel PC City (1), es desenvolupen diferents rols del CSS com a participant.

Entre els perfils tècnics participants en les experiències, es destaca la presència de totes les direccions dels CSS implicats.

En el cas del PDC Apropem-nos, els perfils professionals participants es concreten en treballadores socials i educadores APC.

3.8.4 OBJECTIUS GENERALS

	Objectius generals i objectius de procés
PDC Besòs Maresme	Millora de la qualitat de vida, la cohesió social i el sentiment de pertinença. Promoure xarxes i col·laboració entre veïns, entitats i serveis (procés).
Projecte Dona i Cultura	Promoure les xarxes de relacions personals i veïnals de les dones, fomentar la seva participació a partir de la diversitat, generar espais de coneixement, intercanvi i relació entre dones. Organitzar equips de treball entre tècnics i veïnes per construir el contingut del projecte mitjançant la participació (procés).
Projecte Voluntaris pels Grans	Potenciar les xarxes de relacions personals i veïnals de les persones grans per millorar la seva qualitat de vida. Desenvolupar un projecte de voluntariat per a la gent gran per a les persones aïllades, soles i incomunicades. Organitzar equips de treball entre tècnics i veïns per assolir els objectius generals (procés).
PDC Apropem-nos	Conèixer la realitat convivencial del Poblenou, apropar les diverses cultures, propiciar el diàleg i la participació per a la prevenció de conflictes i dinàmiques d'exclusió.

Font: elaboració pròpia.

Segons les fitxes recollides, els principals objectius de les accions comunitàries del districte de Sant Martí en sentit ampli són la millora de la qualitat de vida del territori a partir de la millora de les relacions entre els seus veïns, i l'avenç en el treball conjunt i en xarxa entre entitats, serveis i veïns.

(1) BONET CASALS, Susana; PÉREZ MARTÍNEZ, Isabel; TORRES MAYENCH, Teresa; VENTURA ORGA, Núria. PC City . Una proposta de criteris tècnics per a l'acció comunitària dels centres de serveis socials bàsics de Barcelona. Març del 2009.

3.8.5 RELACIÓ DE PROJECTES O ACCIONS

	Projectes o accions
PDC Besòs Maresme	Participació en espais de lideratge i organització del procés, secretariat i grup comunitari. Participació en comissions de treball (educació, ciutadania, salut, convivència). Desenvolupament de projectes concrets (Dona i Cultura, Voluntaris pels Grans).
Projecte Dona i Cultura	Participació en els espais de reflexió i organització generats a partir de la Comissió de Convivència. Identificació i motivació de dones participants. Planificació d'activitats, trobades a diferents llocs del barri, avaluació, difusió, comunicació.
Projecte Voluntaris pels Grans	Participació en els espais de reflexió i organització generats a partir de la Comissió de Convivència. Identificació i motivació de dones participants. Planificació d'activitats, trobades a diferents llocs del barri, avaluació, difusió, comunicació.
PDC Apropem-nos	Participació en les comissions tècniques, comissions permanents i plenari, així com activitats lúdiques organitzades pel pla, i en un projecte de reforç escolar que implica alumnes voluntaris d'un IES.

Font: elaboració pròpia.

Les principals accions realitzades pels CSS en el marc de les accions comunitàries del districte de Sant Martí se centren en la participació en espais de reflexió, organització, difusió, seguiment i avaluació d'accions, així com en el desenvolupament de projectes concrets pels professionals dels CSS, projectes Dona i Cultura, Voluntaris pels Grans i Reforç Escolar per a Joves Nouvinguts (del PDC Apropem-nos).

3.8.6 RELACIÓ D'ENTITATS O SERVEIS PARTICIPANTS

	Projectes o accions
PDC Besòs Maresme	Associació Dones, AMPA Casal Infantil, Associació Martinet per l'Educació, Associació Saha, La Casa Amarilla, Escola d'Adults, Casal Municipal Infantil, Biblioteca, PROGRESS, Punt d'informació Juvenil, Fundació Surt, CEPAIM, CSS, Centre Cívic, CAP, Casal Gent Gran, dues parròquies, centre cívic, GEDI, Treball als Barris, Barcelona Activa
Projecte Dona i Cultura	CSS, tècnics PDC, Associació Al-Amal, dos grups de dones (el Senegal i Llatinoamèrica), Associació de Dones Àmbar Prim, Associació Martinet Solidari, centre cívic, IES Barri Besòs.
Projecte Voluntaris pels Grans	CSS, centre cívic, CAP, Cooperativa d'Habitatges Sagrat Cor, tècnics PDC, grup de veïns/es de la Comissió de Salut del PDC
PDC Apropem-nos	AV, coordinadora d'entitats, veïns i dues parròquies del barri, JOC, un esplai, Associació Suport al Poble Sahrauí CSS, centre cívic, biblioteca, ludoteca, normalització lingüística

Font: elaboració pròpia.

Al PDC Besòs Maresme hi trobem participació majoritària de serveis i d'entitats gestores de projectes, tretze en total. Per altra banda hi participen set entitats d'arrelament al territori (associacions culturals, AMPA, etc.). En total n'hi ha vint.

En el projecte Dona i Cultura, hi participen tres serveis públics i sis entitats de vinculació més territorial. En total n'hi ha nou.

En el projecte Voluntaris pels Grans, hi participen quatre serveis, un grup de veïns i una cooperativa d'habitatge. En total n'hi ha sis.

En el PDC Apropem-nos, hi trobem la participació d'unes vuit entitats i d'uns cinc serveis públics. En total n'hi ha tretze.

3.8.7 TIPUS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Les quatre accions comunitàries dels CSS de Sant Martí les podem classificar a partir de les tipologies que mostrem en el quadre següent.

Tipologia d'accions	Títol de l'acció comunitària	PDC	CSS de Sant Martí	Nre. total
Acció de cohesió transformació social	PDC Besòs Maresme	Sí	Besòs	4
	Projecte Dona i Cultura	Sí	Besòs	
	Projecte Voluntaris pels Grans	Sí	Besòs	
	PDC Apropem-nos	Sí	El Poblenou	

Font: elaboració pròpia.

Totes les accions comunitàries del districte de Sant Martí, segons les fitxes recollides, han estat classificades com a accions de cohesió i transformació social. A més, totes tenen vinculació amb els PDC respectius dels territoris en què es desenvolupen.

3.8.8 ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Associacions	Bon veïnatge	Cultura/Lleure	Educ./Formació	Entorn i habit.	Immig./Inte.cul.	Inserció social	N. tecnologies	Prom. econòmica	Salut	Voluntariat	D'altres
Acció de cohesió o transformació social	PDC Besòs Maresme	Sí		3				1				2		
	P. Dona i Cultura	Sí	2		3			1						
	P. Voluntaris pels Grans	Sí		1								2	1	
	PDC Apropem-nos	Sí		2	2	2		1	3				3	

Font: elaboració pròpia.

L'àmbit d'immigració i interculturalitat ha estat seleccionat com l'àmbit de treball prioritari per tres de les quatre accions del districte. Per altra banda, aquestes mateixes experiències també consideren com una prioritat l'àmbit de bon veïnatge. Cap de les accions comunitàries del districte preveu com a àmbits prioritaris de treball l'entorn i habitatge, noves tecnologies ni promoció econòmica.

3.8.9 SECTORS DE POBLACIÓ

Tipologia d'accions	Acció comunitària	PDC	Infància	Adolesc./Joves	Adults	Gent gran	P. nouvingudes	Dones	Població gral.	D'altres
Acció de cohesió o transformació social	PDC Besòs Maresme				2	2	1	3		
	Projecte Dona i Cultura						1	1	1	
	Projecte Voluntaris pels Grans				2	1				
	PDC Apropem-nos						1			

Font: elaboració pròpia.

El sector de població identificat com a molt prioritari per un major nombre d'accions comunitàries ha estat el de persones nouvingudes, en tres de les quatre accions dels districte. El segueix la gent gran, amb una valoració de molt prioritari i una altra de bastant prioritari.

Cap de les accions comunitàries de Sant Martí identifica com a col·lectius en les seves prioritats ni la infància ni els adolescents/joves.

3.8.10 OPORTUNITATS I FORTALESES

	Oportunitats i fortaleces
PDC Besòs Maresme	Treball en xarxa, optimitzar esforços i recursos amb una intervenció més global.
Projecte Dona i Cultura	Enfortiment del diàleg i convivència multicultural. Potenciació de l'Associacionsme o treball en xarxa, treball conjunt per a la cerca de solucions a problemes de convivència i immigració. Oportunitat de contacte amb els referents de les diferents comunitats culturals per tal d'apropar-les als serveis del territori.
Projecte Voluntaris pels Grans	Possibilitat de millora del treball en xarxa, concretament en l'àmbit de salut i amb la xarxa d'entitats veïnals.
PDC Apropem-nos	Treball en xarxa, transversal, integral. Mirada social. Coneixement de la població. Eines (teoricopràctiques).

Font: elaboració pròpia.

Com a principals oportunitats i fortaleeses, segons les fitxes presentades, s'identifica el treball en xarxa al conjunt de les quatre experiències de Sant Martí.

Com a oportunitat més específica del projecte "Dona i Cultura" s'identifica el contacte amb els referents de les diferents comunitats culturals del territori.

3.8.11 AMENACES I DEBILITATS

	Oportunitats i fortaleeses
PDC Besòs Maresme	La pressió assistencial.
Projecte Dona i Cultura	La pressió assistencial. Sentiment de contraposició cultural reactivat per la crisi econòmica. Tendència del grups a participar en les seves pròpies activitats.
Projecte Voluntaris pels Grans	La pressió assistencial. La situació personal del voluntaris a causa del moment actual de crisi.
PDC Apropem-nos	La pressió assistencial.

Font: elaboració pròpia.

La pressió assistencial que actualment tenen els CSS del districte de Sant Martí és identificada com una amenaça per les quatre accions comunitàries del districte.

Com a amenaces més específiques, però també relacionades amb el moment actual de crisi, s'identifica la contraposició cultural que emergeix en moments de dificultats econòmiques, així com la mateixa situació personal que poden patir els voluntaris que participen en els projectes.

3.8.12 ASPECTES QUE CAL APROFUNDIR

	Oportunitats i fortaleeses
PDC Besòs Maresme	Potenciar els espais de treball de les comissions. Redefinir espais, secretariat i grup comunitari. Millorar la comunicació interna i externa del projecte.
Projecte Dona i Cultura	Potenciar l'Associacionsme en els grups que encara no s'han constituït. Potenciar la creació d'una xarxa de col·laboració entre les diferents associacions. Trobar objectius comuns.
Projecte Voluntaris pels Grans	-
PDC Apropem-nos	-

Font: elaboració pròpia.

Els principals aspectes que cal aprofundir identificats en les fitxes del districte de Sant Martí tenen relació amb l'organització de la participació en les accions, així com en la millora de la comunicació i en la potenciació de

l'Associacionsme.

3.8.13 BONES PRÀCTIQUES

	Aspectes
Projecte Dona i Cultura	L'existència del SAGI, projecte d'atenció grupal específic per a nouvinguts. Detecció dels líders naturals de la comunitat. Implicació de les dones participants en el procés de desenvolupament del projecte.
Projecte Voluntaris pels Grans	Implicar-hi des de l'inici tots els participants, veïns, voluntaris i tècnics. Contractació d'un professional a temps parcial exclusivament per coordinar i fer el seguiment del projecte.
PDC Apropem-nos	La incorporació de la figura dels educadors APC en aquest projecte comunitari.

Font: elaboració pròpia.

A partir de les fitxes recollides s'identifiquen tres bones pràctiques, cadascuna estretament lligada a les característiques pròpies de cada acció comunitària, atencions col·lectives per a nouvinguts, implicació des dels inicis de tots els actors implicats en el projecte de voluntariat i finalment la incorporació dels educadors APC en les accions del PDC Apropem-nos.

3.8.14 CONCLUSIONS SANT MARTÍ

Les breus conclusions que presentem a continuació es fonamenten en dos nivells d'anàlisi o reflexió:

- en l'anàlisi de les fitxes recollides,
- en les reflexions i informacions recollides en les trobades amb les diferents direccions dels CSS.

Analitzant les quatre fitxes recollides als CSS del districte de Sant Martí, pertanyents a dos dels quatre centres del districte, podem dir que en el cas d'aquest districte les accions comunitàries en què participen els serveis socials tenen relació directa amb els plans de desenvolupament comunitari i totes han estat classificades com a accions per a la cohesió i la transformació social.

Abans d'avançar volem fer un aclariment en relació amb les fitxes. Tres de les fitxes pertanyen a les accions que el CSS Besòs Maresme desenvolupa en el marc del PDC del mateix nom, i l'altra fitxa respon a la mateixa lògica però en el cas del PDC Apropem-nos del Poblenou. El fet d'haver fet un nombre de fitxes diferent per part de cada CSS, parlant cadascun d'un PDC, respon a l'opció presa, després d'haver-ne parlat amb les direccions dels centres, de reflectir de la millor manera el paper que tenen en les accions els centres de serveis socials.

Aquest plans comunitaris, el de Besòs Maresme i el de Poblenou, s'organitzen i treballen temàtiques diferenciades. El primer dels casos, PDC Besòs Maresme, no té una temàtica o col·lectiu específic de treball, sinó que impulsa accions a partir de comissions de treball (educació, ciutadania, convivència, salut). El segon dels casos, el PDC Apropem-nos del Poblenou, centra les seves accions en el col·lectiu de nouvinguts i en la promoció de les relacions interculturals.

Ambdós casos tenen en comú la voluntat de treballar temes de convivència, encara que amb un desplegament d'activitats diferent.

Les accions comunitàries del districte de Sant Martí recollides en les fitxes tenen com a promotors l'Administració i les associacions i entitats. Per informacions obtingudes en sessions formatives realitzades com a IGOP al PDC Besòs Maresme, també sabem que el nivell d'adhesió o comprensió del que és un PDC, o per a què ha de servir, és diferent entre les entitats i els serveis. En ambdues experiències col·laboren en el lideratge dels plans els respectius CSS.

De totes formes, el fet que en aquesta experiència el CSS desenvolupi la funció de planificador, tal com diu la fitxa, indica que hi té un paper rellevant en el desenvolupament del PDC.

Com a diferència significativa d'ambdós plans, de la qual es deriva la necessitat de major o menor suport per part dels serveis socials en el lideratge, trobem la variable, dinamització del PDC. La dinamització del PDC Besòs-Maresme recau de forma central en una única persona contractada per l'entitat gestora del PDC, i en el cas del Poblenou existeix un equip de tres persones, encara que amb tasques diferents. Aquest fet ens pot ajudar a comprendre la necessitat d'un major o menor pes del CSS en les diferents accions. En el cas de Besòs Maresme la necessitat d'un major pes per part el CSS en el lideratge del procés queda reflectida en el rol de planificador recollit a la fitxa, és a dir, en un dels rols recomanables quan el CSS és promotor de l'acció.

En la participació de serveis i entitats, en el conjunt de les quatre accions comunitàries identificades, ambdós actors hi estan involucrats, tot i que amb el desig d'incrementar la participació i la implicació activa de més actors, sobretot en l'impuls del procés, així com d'incidir de forma més contundent en problemàtiques socials dels territoris, per exemple, situacions de tensió entre grups, acampaments d'immigrants sense sostre, etc.

En algunes accions comunitàries que es deriven dels PDC, el CSS assoleix un paper central. Aquest és el cas del CSS Besòs-Maresme en els projectes Dona i Cultura i Voluntaris pels Grans. El primer té com a objectiu promoure les relacions interculturals entre dones, i el segon promoure un xarxa de voluntariat adreçada a la gent gran.

Com a conclusió final, podem veure que la vinculació de les iniciatives a un PDC no és determinant per a la seva classificació en Calaixos (2). De les quatre accions identificades a les fitxes, tres han estat classificades com a accions de cohesió i transformació social, i una com a acció de suport a iniciatives veïnals.

Per acabar, cal comentar que, més enllà de les fitxes analitzades, hem de destacar altres accions que es desenvolupen al districte que no han estat identificades com a accions comunitàries segons la classificació Calaixos (2). Aquest és el cas, per exemple, dels tallers de psicoafectivitat per a adolescents.

(2) BÀRBARA, Bet; CRUGEIRA, Àngels; MUNGUILLÓN, Pilar; PALOU, Montse. *Calaixos. Una proposta de classificació de les atencions col·lectives de serveis socials d'atenció bàsica*. Març del 2009.

Els tallers de psicoafectivitat realitzats als IES van provocar el dubte de si eren una acció comunitària pel fet de tractar-se d'una actuació que es desenvolupa fora dels CSS, i pel fet de realitzar-se amb grups oberts, no específics del CSS. Després de la discussió conjunta es va determinar que era una acció grupal, ja que els objectius s'adreçaven estrictament als participants del grup. Per altra banda, un altre tipus d'accions que tenen vinculació directa amb els PDC del districte, com és el SAGI —sessions d'atenció a grups d'immigrants—, ni tan sols es va plantejar de recollir-les com a fitxa, ja que de forma clara busquen l'optimització de recursos i temps a través d'una sessió col·lectiva amb finalitats d'orientació individual.

El cas de les reunions explicatives dels rols i funcions dels serveis socials a les escoles, així com les xerrades sobre la Llei de dependència als casals d'avis municipals, els projectes grupals amb adolescents, o la participació a les comissions d'absentisme o al circuit de violències, tampoc van ser classificats com a accions comunitàries, ja que es van considerar com a treball en xarxa o com a treball grupal.

En aquest punt, diferenciant què és treball en xarxa i què és treball comunitari, es van incorporar altres reflexions. La poca cultura sobre treball comunitari, o la poca formació que se'n dona a la facultat, es van apuntar com a les principals causes d'aquesta confusió de conceptes i formes de treballar.

IV. Conclusions finals

En les conclusions que tot seguit presentem conflueixen tres nivells d'anàlisi o reflexió:

- L'anàlisi de la informació recollida a través de les fitxes d'experiències.
- Reflexions i informacions compartides en les trobades amb les diferents direccions dels CSS.
- La informació recollida al llarg d'aquest any 2009 en les sessions de tutories i acompanyament d'experiències fet des de l'IGOP.

Sense perdre de vista les precisions anteriors, val la pena resumir algunes dades i certs elements descriptius que ens ajudin a dimensionar mínimament l'acció comunitària duta a terme pels serveis socials. Els recollim a continuació.

El conjunt d'accions comunitàries amb participació dels centres de serveis socials de la ciutat de Barcelona, identificades a través de les fitxes, són un total de 41, de les quals 27 tenen vinculació directa amb els plans de desenvolupament comunitari.

En l'impuls d'aquestes accions hi ha implicats 17 dels 34 centres de serveis socials de la ciutat de Barcelona. Les accions es desenvolupen a 8 dels 10 districtes, concretament a 25 barris, i hi ha una acció d'àmbit de districte.

En relació amb el promou, l'impuls inicial és divers i predomina la promoció conjunta entre administracions, entitats o veïns, en 27 del total de les experiències. La resta es reparteixen entre la promoció unilateral per part de l'administració —9 experiències— i l'impuls ciutadà (siguin grups o associacions) en 5 de les experiències.

En aquest punt, el de qui promou l'acció comunitària, volem fer un aclariment. La definició de *promotor* pot tenir moltes interpretacions. En el cas de la fitxa es fa referència al promotor inicial. Més enllà de definicions acadèmiques, al nostre entendre i des de la nostra experiència com a equip de recerca en accions comunitàries, suposa que l'actor en concret, sigui l'Administració, entitat o grup, explicita la voluntat d'impulsar una acció comunitària, estableix contactes i converses amb altres actors per tal de posar-la en marxa i al mateix temps assumeix compromisos per desplegar-la, siguin econòmics, tècnics o voluntaris.

En aquest sentit, el fet que hi hagi accions que fa anys que s'estan desenvolupant, i conseqüentment els equips de serveis socials han anat canviant, ha generat algunes dificultats a l'hora recollir aquesta informació.

De manera més detallada, sobre quin és el paper dels CSS en el conjunt d'aquestes accions, i quin tipus d'activitats i projectes desenvolupen, trobem que en 20 de les experiències, el CSS s'identifica a si mateix com a promotor, i en les 21 restants, com a participant.

Seguint els criteris de classificació del projecte Calaixos (2), aquestes accions s'agrupen en les categories següents:

6 accions informatives o de sensibilització.

11 accions de suport a grups i col·lectius.

5 accions de suport a iniciatives veïnals.

19 accions per a la cohesió o transformació social.

D'una manera una mica més detallada, en les diverses categories trobem les actuacions següents:

Les accions informatives i de sensibilització es concreten en xerrades o sessions informatives o formatives obertes, a més de l'elaboració d'algun material de difusió. Aquestes accions són considerades com a comunitàries pel fet que han estat treballades conjuntament amb altres actors del territori, o bé perquè tenen com a finalitat incorporar-hi nous grups de població amb l'objectiu de coresponsabilitzar la ciutadania en la resolució de les problemàtiques.

Aquestes accions s'organitzen en espais de treball conjunt en els quals hi ha bàsicament serveis, i en el cas dels PDC les dinamitzadores d'aquest. Trobem exemples d'aquest tipus d'activitats en projectes com Alerta, de l'Eixample, o Radars el Coll. quatre d'aquestes experiències tenen vinculació amb els PDC —les de la Barceloneta i Gràcia— i dos no —les de l'Eixample.

Les accions de suport a grups i col·lectius es tradueixen bàsicament en activitats d'acompanyament per promoure que les persones amb què es treballa assumeixin majors graus d'autonomia, consciència com a grup, s'apoderin i siguin capaces d'impulsar accions per satisfer les seves necessitats i les de la gent del seu entorn comunitari.

Aquest tipus d'accions són impulsades i organitzades segons tres lògiques diferenciades:

A partir de grups creats pels mateixos serveis socials. Aquí trobem tres experiències que fan un salt del treball grupal, amb què inicialment treballaven objectius individuals, al treball d'objectius col·lectius perquè aquests siguin promotores d'accions. Es tracta experiències que parteixen de grups de cuidadors, en dos dels casos —Xarxa de Cuidadors, La Colla Cuidadora, i Cuidadors Autònoms—, o d'un grup de dones que pateixen fibromiàlgia.

A partir del treball de carrer i la col·laboració amb alguna entitat del territori. És el cas de dues experiències, una de centrada en el treball amb joves i la cultura *hip hop* i l'altra en la comunitat gitana.

A partir de xarxes de treball conjunt. A aquesta lògica responen cinc experiències, impulsades o en comissions dels PDC, com la Comissió de Salut del PDC del Poble-sec, o impulsades per xarxes territorials, com la Xarxa Jove Bon Pastor.

Les accions de suport a les iniciatives veïnals, cinc en total, comprenen dues accions de suport a projectes de voluntariat i tres accions a projectes específics en què té un paper protagonista la ciutadania.

En aquest cas, el paper i les activitats dutes a terme per part dels serveis socials compren l'acompanyament a entitats amb la idea de promoure la seva autonomia per treballar un tema d'interès comunitari, per exemple Ser Gran al Verdum, o bé l'encaix de la seva dinàmica de treball i els seus objectius en la programació comunitària del barri, per promoure també la participació d'usuaris de serveis socials, com succeeix al barri de Sant Antoni de l'Eixample.

Per tant, aquest tipus d'accions s'organitzen a partir del treball conjunt amb grups de veïns o entitats, i en alguns casos a partir d'espais de participació més amplis, com les taules de treball o comissions que poden generar-se, per exemple, als PDC.

Les accions de cohesió i transformació social són les més nombroses del conjunt d'accions en què participen els CSS —un total de dinou, de les quals tretze estan integrades en els PDC respectius dels territoris d'atenció.

Des del punt de vista organitzatiu, tant si estan vinculades a un pla comunitari com no, s'articulen a partir del treball en xarxa en espais de participació i treball conjunt creats amb la finalitat d'impulsar el projecte o l'acció. Aquest treball conjunt es dona entre serveis públics i ciutadania, amb diferent pes de l'un o l'altre depenent de l'experiència. Els objectius i accions s'encaminen a generar capacitat organitzativa i coresponsabilitat entre serveis i veïns/es per tal d'impulsar les accions acordades.

Pel que fa als temes tractats en aquestes accions predominen els que tenen a veure amb el bon veïnatge, el voluntariat i la salut, que podem trobar a la majoria dels districtes. També es treballa bastant l'educació/formació i la immigració/interculturalitat. Finalment, tenen una presència més residual o són molt poc treballs àmbits com la promoció econòmica, les noves tecnologies o la inserció laboral.

Pel que fa als col·lectius prioritaris en què es treballa, predomina la gent gran, els adolescents/joves, la infància i la població en general.

La descripció d'activitats i formats de l'acció comunitària impulsada pels equips de serveis socials s'ha de completar amb l'anàlisi de les seves oportunitats i fortaleces i també en relació amb les seves febleses i amenaces, a més d'identificar els temes en què s'hauria d'aprofundir per reforçar l'acció comunitària dels serveis socials.

En relació amb les **oportunitats i fortaleces**, podem dir que moltes d'aquestes tenen relació amb el que aporta la mateixa metodologia de treball comunitari, com l'orientació cap a la col·laboració entre actors i el treball en xarxa, el fet de partir de les necessitats identificades conjuntament, buscar intencionadament la implicació de la població, l'elaboració de diagnòstic compartides o la participació com a eix vertebrador de la proposta metodològica, entre d'altres.

Altres aspectes que cal remarcar positivament estan més lligats a les característiques de les mateixes experiències.

Aquí es parla, per exemple, de l'alta implicació de determinats actors, l'apropament i millora de les relacions amb els serveis de salut o la vinculació a un PDC.

Des d'un punt de vista més específic trobem el cas concret de l'ús de les noves tecnologies per promoure el treball dels grups (Xarxa de Grups de Cuidadors, La Colla Cuidadora, de l'Eixample), o la generació d'ocupació i vinculació a les experiències comunitàries, com es el cas de les Roquetes.

En relació amb les **debilitats i dificultats**, també n'hem de diferenciar algunes de més genèriques i d'altres de més específiques.

Globalment, relacionades també amb la metodologia de treball comunitari, podem dir que les dificultats se centren en l'organització de les experiències, a trobar el paper que han de tenir els diferents actors (serveis, entitats i veïns) en relació amb el lideratge, implicació i assumptió de compromisos, en l'escassa comunicació interna i externa (entre els diferents espais de participació i cap a qui no participa), o el treball de temes que superen el marge d'acció dels implicats en les taules de treball.

En relació amb aspectes interns dels mateixos CSS, en especial la seva organització interna, també s'han identificat **algunes debilitats o amenaces**, com la indefinició de l'encàrrec en relació amb el treball comunitari, la rotació dels professionals que suposa un sobre esforç per vincular els nous professionals a les experiències, la manca de formació específica quant a aquest tema (ja des de la facultat!) i, finalment, la pressió assistencial existent, sobretot en el moment actual de crisi, que dificulta la planificació per participar en aquests processos, a més de la inexistència o debilitat d'indicadors d'impacte i avaluació sobre les accions comunitàries desenvolupades.

Com a **aspectes que cal aprofundir** s'han identificat diversos elements, com la necessitat de precisar millor les funcions que han d'assumir pels diferents actors, aprofundir més en les metodologies de treball que calen per implicar-hi la població o per tenir èxit en el treball conjunt i en xarxa, la necessitat, també, de desenvolupar instruments i estratègies de comunicació, organització (de les experiències i dels equips de serveis socials) i avaluació.

Per finalitzar aquestes conclusions creiem convenient aportar algunes reflexions entorn de la metodologia de treball per a l'elaboració del present inventari així com dels resultats que se'n deriven.

L'eix vertebrador de l'informe han estat els projectes Calaixos (2) i PC City (1). Aquests projectes fan una classificació de tipologies d'accions i una descripció de les funcions que és desitjable que assumeixin els serveis socials en les accions.

Des del punt de vista metodològic, per tal d'elaborar les fitxes, es va fer una trobada o reflexió conjunta, a gairebé tots els districtes, que va permetre, si més no, identificar quines de les accions desenvolupades pels CSS podien ser considerades comunitàries, i quines no. Un cop fet aquest primer pas, l'exercici va consistir a atorgar a aquestes accions una de les quatre categories de Calaixos (2).

Quines van ser les principals dificultats a l'hora de fer la separació en categories? Bàsicament una.

Existeix la tendència a identificar com a treball comunitari totes aquelles accions que es realitzen o fora dels centres de serveis socials, o amb persones no usuàries de serveis socials, siguin grups o no.

Per això es va decidir introduir en les reflexions el criteri de la intencionalitat final de les accions, que en certa manera es recull en la definició de Calaixos (2): "Aquelles accions que van adreçades a grups o col·lectius de persones, que es poden realitzar de forma conjunta o no amb altres serveis i amb el mateix col·lectiu implicat, que tenen una necessitat comuna i la intervenció de les quals té un **efecte multiplicador en el seu impacte**. Aquest **col·lectiu de persones o grup se sent acompanyat en la resolució del seu problema o interès**".

D'aquesta forma, les coordinacions o treball en xarxa només han estat considerades com a accions comunitàries quan la seva finalitat és que la mateixa població sigui impulsora d'accions futures per resoldre la seva situació.

De la mateixa manera s'han tractat les accions grupals amb persones no usuàries de serveis socials. Els tallers de sexualitat als IES, o les sessions informatives sobre la Llei de la dependència o per a immigrants, no han estat classificades com a accions comunitàries perquè no tenen implícita aquesta intencionalitat de generar capacitat organitzativa entre aquestes persones perquè solucionin col·lectivament la seva necessitat o interès.

(1) BONET CASALS, Susana; PÉREZ MARTÍNEZ, Isabel; TORRES MAYENCH, Teresa; VENTURA ORGA, Núria. *PC City . Una proposta de criteris tècnics per a l'acció comunitària dels centres de serveis socials bàsics de Barcelona*. Març del 2009.

Un cop identificades les accions comunitàries, i especificant els criteris de classificació aportats pels projectes Calaixos (2) i PC City (1), us detallem a continuació les principals dificultats que han aparegut en l'aplicació.

En relació amb **Calaixos (2)** les dificultats han estat bàsicament dues.

La primera dificultat és que tota acció comunitària contribueix a assolir els quatre objectius definitoris de Calaixos (2): la informació i la sensibilització (prevenció), el suport a grups i col·lectius (cohesió) o a iniciatives veïnals (inclusió), i la cohesió i transformació social. Per resoldre aquest obstacle, Calaixos (2) planteja la classificació com a gradual i excloent, és a dir, cadascú interpreta amb certa subjectivitat les definicions i els atorga un calaix o altre.

En relació amb aquest fet, la nostra percepció és que s'han pogut donar algunes petites diferències en relació amb les interpretacions. Per altra banda veiem que amb les informacions recollides a les fitxes, les quals incorporen també les activitats que desenvolupa el CSS en cada acció, es pot començar a extreure indicadors més objectius que ajudin a fer la classificació en les categories de Calaixos (2).

La segona dificultat que hem trobat és que per atorgar la categoria d'acció de cohesió i transformació social s'introduïa en les reflexions dels CSS la variable sobre el nivell d'organització i d'implicació dels actors, serveis públics i ciutadania. És a dir, hi ha accions que de forma clara, per objectius i intencionalitat, responen a la categoria de transformació social però són classificades en esglaons inferiors. Les causes d'això són diverses: tenir poc impacte en l'organització dels serveis implicats, no tenir un lideratge compartit amb els veïns, no arribar als sectors majoritaris de població, entre d'altres.

Si volguéssim "formalitzar" la incidència d'aquesta variable en la classificació, les informacions recollides en les fitxes serien insuficients, ja que són exclusives dels serveis socials. Les úniques referències a altres actors recollides a les fitxes, que només en alguns casos queden recollides als apartats de debilitats, fortaleces i bones pràctiques, aporten poca informació. En resum, per avançar en aquest sentit hauríem de fer una aproximació a les experiències incorporant-hi els altres actors.

Analitzant ara les **dificultats en l'aplicació del projecte PC City (1)**, les dificultats han estat molt similars a les de Calaixos (2).

Els rols desenvolupats pel CSS en el desplegament de qualsevol acció comunitària són molts i simultanis, i fer una graduació per ordre de rellevància té les seves dificultats. En el sentit exposat, una atribució de rols a partir d'activitats concretes desenvolupades pel CSS pot ajudar a eliminar els nivells de subjectivitat a l'hora d'identificar els rols. Tal com també hem dit en el cas de Calaixos (2), les informacions recollides a les fitxes ens poden ajudar a començar a desenvolupar aquesta tasca.

En el cas de la interpretació dels rols del **CSS, com a participant o com a promotor**, creiem que no totes les experiències han fet la mateixa interpretació. Extraïem aquesta conclusió perquè alguns CSS han definit el seu paper en determinades accions amb el rol de participants i, analitzant en profunditat l'experiència, veiem que el CSS té un paper central, fins a tal punt que si el CSS es retirés de l'acció aquesta desapareixeria.

En resum i per tancar aquestes conclusions, podem dir que aquest inventari estableix un primer mapa per continuar treballant i aprofundint, però ja ens aporta elements que ens ajuden a configurar-nos una imatge clara de quin tipus de tasques desenvolupen els CSS en relació amb les accions comunitàries de la ciutat.

Aquesta primera imatge sobre les accions comunitàries dels CSS a Barcelona ens diu que són molt diverses, amb nivells d'implicació i acció molt diferents, però amb fortaleces i debilitats comunes que poden ser abordades de forma conjunta i estratègica. També ens indica que certes dificultats i amenaces poden trobar resposta en els mateixos aprenentatges que ja ha tingut el conjunt d'experiències, i que elements que són obstacles per dedicar temps a impulsar accions comunitàries, com la pressió assistencial, es poden resoldre per mitjà de les mateixes accions comunitàries. Avui ja hi ha experiències concretes que avancen en aquest sentit, com els grups de cuidadors o d'iniciatives de voluntariat.

També hem de dir que han estat moltes les accions presentades en les primeres reunions amb els CSS que no s'ha recollit com a accions comunitàries en aquest inventari. Aquestes accions, majoritàriament fonamentades en el treball grupal o en xarxa, mostraven moltes potencialitats per promoure la implicació activa de la ciutadania, i per tant per passar a ser accions comunitàries. Què seria necessari, i com fer-ho, suposa una anàlisi molt més complexa i profunda que la que s'ha fet en el present estudi.

(2) BÀRBARA, Bet; CRUGEIRA, Àngels; MUNGUILLÓN, Pilar; PALOU, Montse. *Calaixos. Una proposta de classificació de les atencions col·lectives de serveis socials d'atenció bàsica*. Març del 2009.

V. Annex: Fitxa identificativa de les accions comunitàries

1. Identificació i ubicació

Nom:

Districte:

Barri:

Adreça:

WEB:

Correu electrònic:

Telèfon:

Data d'inici:

Data prevista de finalització (si en té):

2. Promotors de l'acció comunitària

	SÍ	NO	Quins/Quines
Administracions			
Associacions / Entitats			
Altres			

3. Equip tècnic

Referent tècnic

Nom:

Centre:

Altres professionals

Nom:

Centre:

Principals rols tècnics:

4. Objectius generals

Breu descripció dels objectius generals de l'acció comunitària

Assenyaleu els objectius de procés que es treballen (p.e.: comunicació, participació, etc.)

Indiqueu paraules o conceptes que serveixin per definir el vostre estil de treball

5. Relació de projectes o accions

1
2
3
4
5

6. Promotors de l'acció comunitària

1	14
2	15
3	16
4	17
5	18
6	19
7	20
8	21
9	22
10	23
11	24
12	25
13	26

7. Tipus d'acció comunitària

	Acció d'atenció col·lectiva de serveis socials		Acció comunitària d'intercanvi
	Acció informativa i/o de sensibilització		Banc del temps / Banc solidari de serveis
	Acció de suport a grups socials i col·lectius		Xarxa d'intercanvi de coneixements
	Acció de suport a iniciatives veïnals		Xarxa d'intercanvi de béns
	Acció per a la cohesió i/o transformació social		Cooperativa de consum
	Altres accions		Cooperativa d'autofinançament
	Plans de desenvolupament comunitari (PDC)		Altres accions comunitàries

* Assenyaleu amb una creu l'acció que correspongui.

8. Àmbits d'actuació

Associacionsme

Bon veïnatge

Cultura / Lleure

Educació / Formació

Entorn i habitatge

Immigració / Interculturalitat

Inserció sociolaboral

Noves tecnologies

Promoció econòmica

Salut

Voluntariat

Altres (a concretar)

* Assenyaleu amb un número de l'1 a 3 els àmbits d'actuació en què trebal·leu actualment per ordre de prioritat (1 molt prioritari, 2 bastant priori., 3 poc priori.)

9. Sectors de població

Infància

Adolescents/Joves

Adults

Gent gran

Persones nouvingudes

Dones

Població en general

Altres (a concretar) Discapacitats

* Assenyaleu amb un número de l'1 a 3 els sectors de població amb els quals treballeu actualment per ordre de prioritat (1 molt prioritari, 2 bastant priori., 3 poc priori.)

10. Oportunitats i fortaleeses

* Identifiqueu les tres o quatre oportunitats i fortaleeses principals per ordre d'importància

11. Amenaces i debilitats

* Identifiqueu les tres o quatre amenaces i debilitats principals per ordre d'importància

12. Aspectes que cal aprofundir

* Identifiqueu els tres o quatre aspectes principals per ordre d'importància

13. Bones pràctiques transferibles a altres projectes

* Identifiqueu els tres o quatre aspectes principals per ordre d'importància

Per a més informació:
www.bcn.cat/acciosocialiciutadania

